

UGDYMO PLĖTOTĖS CENTRAS

Ugdymo turinio skyrius
Ikimokyklinio ir pradinio ugdymo poskyris

**IKIMOKYKLINIO AMŽIAUS VAIKŲ UGDYMO
PASIEKIMŲ VERTINIMAS.
LIETUVOS IR UŽSIENIO ŠALIŲ PATIRTIS**

Vilnius, 2011

Autoriai:

Renata Bernotienė, Ida Juraitienė

Konsultavo:

dr. Daiva Jakavonytė-Staškuvienė, Laima Jankauskienė,
dr. Danguolė Kalesnikienė, Gražina Šeibokienė

Dėkojame už pagalbą:

Marianne de –Graaf (Olandija), Francoise Mattossi (Prancūzija)

TURINYS

Įvadas	4
I. Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų vertinimo patirtis Lietuvoje ir užsienio šalyse	5
1.1. Lietuva.....	5
1.2. Suomija.....	5
1.3. Lenkija.....	7
1.4. Austrija.....	7
1.5. Latvija.....	8
1.6. Norvegija.....	9
1.7. Danija.....	10
1.8. Estija.....	12
1.9. Vengrija.....	13
1.10. Švedija.....	14
1.11. Olandija.....	14
1.12. Graikija.....	15
1.13. Jungtinės Amerikos Valstijos (JAV).....	15
1.14. Kanada.....	16
1.15. Naujoji Zelandija.....	16
1.16. Prancūzija.....	17
1.17. Jungtinė Karalystė. Anglija.....	19
II. Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų vertinimo patirties Lietuvoje ir užsienio šalyse analizė	21
2.1. Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų vertinimą reglamentuojantys dokumentai ...	21
2.2. Vaikų ugdymo pasiekimų vertinimo paskirtis.....	23
2.3. Specialiųjų poreikių vaikų ugdymo pasiekimų vertinimas.....	24
2.4. Vertinimo formos, metodai, laikotarpiai.....	25
2.5. Tėvų informavimas apie vaiko pasiekimus.....	26
Išvados	28
Rekomendacijos	29
Literatūra ir informacijos šaltiniai	30
Priedai	32

Ivadas

Jau keletą metų Lietuvoje aktyviai diskutuojama dėl ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo pasiekimų vertinimo, siekiant užtikrinti šio amžiaus vaikų ugdymo kokybę. Norint tobulinti ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų vertinimo praktiką, svarbu išanalizuoti šios srities Lietuvos ir užsienio šalių patirtį, įvertinti geruosius pavyzdžius.

Šiame darbe aptartas užsienio šalių ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo pasiekimų vertinimas, išnagrinėtos 14 Vakarų ir Vidurio Europos valstybių, 2 Amerikos žemyno valstybių ir Naujosios Zelandijos ikimokyklinio ugdymo pasiekimų vertinimo sistemos ir sugrupuotos pagal tam tikrus kriterijus.

Darbe palygintas Lietuvos ir užsienio šalių ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo pasiekimų vertinimas tokiais kriterijais: teisinio reglamentavimo situacija, ikimokyklinio ugdymo programų rengimo specifika, vertinimo paskirtis, specialiųjų poreikių vaikų ugdymo pasiekimų vertinimo formos, metodai, laikotarpiai, tėvų informavimo būdai.

Darbo **tikslas** – atlikti Lietuvos ir užsienio šalių literatūros šaltinių ir dokumentų analizę ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo pasiekimų vertinimo klausimais.

Uždaviniai:

1. Pateikti Lietuvos ikimokyklinio ugdymo amžiaus vaikų ugdymo pasiekimų vertinimo patirtį.
2. Atskleisti užsienio šalių ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo pasiekimų vertinimo situaciją.
3. Pateikti rekomendacijas, kurios padėtų siekti ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo kokybės, tobulinant ugdymo pasiekimų ir pažangos vertinimo sistemą.

Darbe atlikta užsienio šalių ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo pasiekimų vertinimo analizė atsižvelgiant į:

- teisinius dokumentus, reglamentuojančius ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo pasiekimų vertinimą;
- skiriamą finansavimą ikimokykliniam ugdymui organizuoti ir ugdymo kokybei užtikrinti;
- pasiekimų vertinimo paskirtį;
- specialiųjų poreikių turinčių šio amžiaus vaikų ugdymo pasiekimų vertinimą;
- pasiekimų vertinimo formas, metodus, laikotarpius;
- sąveiką su šeima informuojant tėvus apie vaiko ugdymosi pasiekimų vertinimą.

Medžiaga buvo rengiama naudojant įvairius informacijos šaltinius: Europos švietimo informacijos tinklo duomenis, taip pat stažuočių, vykusių Austrijoje, Vengrijoje, Norvegijoje ataskaitas (stažuočių vyko pagal projekte „Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo plėtra“ numatytas veiklas), užsienio ekspertų pateikta medžiaga ir kt. (nurodyta literatūros sąrašė). Apibendrinant galima teigti, jog daugelyje šalių ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimų vertinimas neformalus. Kiekvienos šalies ikimokyklinio ugdymo sistema atspindi savitas ugdymo tradicijas, kultūrinį ir socialinį kontekstą.

I. Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų vertinimo patirtis Lietuvoje ir užsienio šalyse

1.1. Lietuva

Ikimokyklinis ugdymas Lietuvoje atliepia pagrindinius vaiko poreikius – saugumo, aktyvumo, saviraiškos. Ikimokyklinio ugdymo tikslas – padėti šeimai puoselėti visas vaiko galias (intelektualines, emocijų, valios, fizines), lemiančias asmenybės brandą ir socializacijos sėkmę teikiant ikimokyklinio ugdymo programą ir/ar reikalingą švietimo pagalbą vaikui ir šeimai.

Ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašas (2005) (toliau – Aprašas) reglamentuoja ikimokyklinio ugdymo programų rengimo kriterijus. Vadovaudamasi minėtu Aprašu, ikimokyklinio ugdymo įstaiga rengia individualią ugdymo programą. Ikimokyklinio ugdymo įstaigos programą (toliau – Programa) sudaro šios struktūrinės dalys: bendrosios nuostatos; ikimokyklinio ugdymo principai; tikslai ir uždaviniai; ugdymo turinys, metodai, priemonės; ugdymo pasiekimai ir jų vertinimas; naudotini šaltiniai ir literatūra. Programą rekomenduojama rengti ikimokyklinės įstaigos pedagogų komandai. Praktikoje yra įprasta ikimokyklinio amžiaus vaikų tėvus supažindinti su Programa ar jos santrauka (ši informacija gali būti skelbiama internete). **Metodinės rekomendacijos ikimokyklinio ugdymo programai rengti** (2006) skirtos padėti ikimokyklinio ugdymo įstaigai parengti savo įstaigos ugdymo programą.

Vertinimas. Ikimokykliniame amžiuje vertinama vaiko fizinė, emocinė-socialinė, pažintinė branda. Su šia informacija individualiai supažindinami vaikų tėvai (tėviai, globėjai). Griežto standarto, pagal kurį galima būtų įvertinti ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo pasiekimus, nėra patvirtinta. Įstaigose dažniausiai naudojami įvairūs būdai, metodai, padedantys pedagogams stebėti vaiko pažangą bei fiksuoti individualius pasiekimus. Dažniausiai atliekamas vaikų stebėjimas, pokalbiai su vaiku natūralioje aplinkoje, vaiko veiklos, kūrybos darbų analizė, vaizdo įrašai, nuotraukos, pokalbiai su tėvais, klausimynai tėvams ir pedagogams. Kiekvieno vaiko pasiekimai fiksuojami. Vaiko metraštyje ar dienoraštyje užrašomos žinios apie vaiką, pedagogų, tėvų, specialistų komentarai, įvairūs interviu ir pokalbiai su vaiku. Aplankuose kaupiami vaikų kūrybiniai darbai (dailės ar rankų darbai, vaikų sukurti pasakojimai, eilėraščiai ir pan.), anketinės apklausos (tėvų ir vaikų), specialistų ir tėvų atsiliepimai apie vaiko ugdymo pasiekimų rezultatus, kita aktuali informacija. Vaikų ugdymosi pasiekimai vertinami pagal kiekvieno vaiko individualią pažangą (du kartus per metus, ketvirčio, pusmečio pabaigoje ir kt.). Kai kuriose įstaigose renkama vaizdo medžiaga apie vaiko ugdymosi pasiekimus.

1.2. Suomija

Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų vertinimą reglamentuojantys dokumentai: Nacionalinė ugdymo programa ikimokykliniam ugdymui 2000 (toliau – Programa), patvirtinta 2000 m. gruodžio 19 d. (*According to the Core Curriculum for Pre-primary Education*). Programoje apibrėžiama, jog vertinimas ikimokykliniame ugdyme turi būti pagrįstas bendrų ikimokyklinio ugdymo tikslų pasiekimu ir kiekvieno vaiko individualių gebėjimų sklaida. Vertinimas atliekamas nuolat auklėtojui sąveikaujant su vaiku, koordinuojant ugdymo procesą. Grįžtamasis ryšys gaunamas mokytojui reguliariai diskutuojant su tėvais / globėjais, pokalbyje gali dalyvauti ir vaikas. Pedagogas turi ugdyti vaikų gebėjimą įsivertinti, analizuoti savo atliktus darbus. Vertinimas turi padėti vaikui siekti ugdymosi pažangos.¹

Programoje pabrėžiama vaiko pažinimo ir jo galių/gebėjimų plėtojimo svarba, taip pat pasitikėjimo atmosferos tarp darbuotojų ir tėvų/globėjų kūrimas. Šiems santykiams kurti yra

¹ Core Curriculum for pre-school education in Finland 2000; prieiga internetu: http://www.oph.fi/download/123162_core_curriculum_for_pre_school_education_2000.pdf; prisijungimo laikas: 2010-09-16; 9.40.

svarbus instrumentas – *Vaiko individualių gebėjimų sklaidos planas (toliau – Planas)*, kuris gali būti sudarytas bendradarbiaujant su tėvais/globėjais. Plane atkreipiamas dėmesys į veiksnius, lemiančius vaiko vystymąsi. Tai apima vaiko ugdymo tikslus, kurie apibrėžia vaiko gebėjimų sklaidą. Vaikų tėvai/globėjai gali taip pat daryti įtaką rengiant specifines ikimokyklinės įstaigos ugdymo programas. Ši programa parengiama bendradarbiaujant su Nacionaliniu tyrinėjimo ir išsivystymo centru; Gerovės ir sveikatos centru bei Suomijos nacionalinės valdybos (*Finnish National Board of Education*) mokytojais konsultantais ir slaugytojomis.

Ikimokyklinio ugdymo proceso organizavimas. Dalyvavimas ikimokykliniame ugdyme yra laisvai pasirenkamas, teikiamas vaikų priežiūros dienos centruose ir ikimokyklinėse klasėse. Ugdymo sritys: kalbos ir bendravimo, matematikos, etikos ir filosofijos, aplinkos ir gamtos tyrimų, sveikatos, fizinės ir motorinės raidos, meno bei kultūros. Priešmokyklinis ugdymas Suomijoje yra skirtas šešerių metų amžiaus vaikams, kurie pradeda privalomą mokymąsi kitais metais.

Suomių modelis (ankstyvasis ugdymas ir priežiūra) yra apibūdintas kaip *educare* todėl, kad pagrindiniai šios veiklos elementai – priežiūra ir ugdymas. Tai bendruomenė, kur tėvai, vaikai ir pedagogai dirba kartu. Pagrindiniai ugdymo principai:

- asmeninių santykių kūrimas;
- ugdymas(is), eksperimentavimas;
- saugios, sveikos aplinkos, leidžiančios laisvai veikti ir žaisti kūrimas;
- bendravimas, suvokiant vaiko amžių, brandą;
- savitos kultūros, kalbos, religijos puoselėjimas.

Darbas vyksta žaismingai įrengtoje aplinkoje, veiklos vaikams parenkamos individualiai, atsižvelgiant į gebėjimų lygį. Taikomi labai skirtingi metodai. Ugdymo procesas organizuojamas kuriant specifinę aplinką, žadinančią vaikų smalsumą, motyvaciją, suteikiančią galimybes spontaniškam žaidimui, kitam konkrečiam veiksmui ir kt. Būtina nuolatinė sąveika tarp mokytojo ir kiekvieno vaiko.

Pedagogai gali laisvai pasirinkti ugdomuosius metodus ir priemones.

Vertinimas. Ikimokyklinio ugdymo vaikų pasiekimų vertinimas parodo bendrą vaiko vystymosi ir ugdymosi pažangą. Vertinimas vyksta nuolat pedagogui sąveikaujant su vaiku. Tėvams/globėjams informacija apie pasiekimų vertinimą teikiama reguliariai individualių diskusijų metu. Kartais šiose diskusijose dalyvauja ir vaikai. Ikimokyklinis ugdymas atveria vaikui galimybę mokytis įsivertinti savo darbus, taip stiprinamas savęs suvokimas ir potencialių savo gebėjimų supratimas. Ypatingas dėmesys ikimokykliniame ugdyme skiriamas tam tikrų metodų sukūrimui/parinkimui siekiant identifikuoti ugdymosi problemas ir numatyti jų sprendimo būdus bei panašių problemų prevenciją. Kiekvienam vaikui, kuriam reikalinga pagalba, yra sudaromas individualus ikimokyklinio ugdymo planas. Jis rengiamas kartu su vaiko tėvais/globėjais.²

2007 m. atliktas tyrimas, kuriame analizuojami Suomijos ir Estijos ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimai. Šio tyrimo tikslas – palyginti Suomijos ir Estijos vaikų ugdymosi pasiekimus pagal devynias tikslines sritis, remiantis pedagogų įvertinimais metų pabaigoje. Vertinami ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo pasiekimai iš šių ugdymo sričių: mokymosi mokytis, socialinių įgūdžių, kalbos ir bendravimo, matematikos, etikos, mokslo ir aplinkos apsaugos, sveikatos, fizinės ir motorinės raidos, meno ir kultūros įgūdžių įgijimo. Taip pat buvo analizuojamas lyties ir amžiaus poveikis vaikų ugdymuisi. Suomijos Helsinkio mieste apklausti 263 vaikai, Estijos Talino mieste – 198 vaikai. Rezultatai parodė, kad vaikų pasiekimai socialinių, mokymosi mokytis įgūdžių, kalbos, matematikos bei meno ir kultūros srityse Suomijoje ir Estijoje beveik nesiskyrė. Pasiekimai aplinkos apsaugos, sveikatos, fizinės ir motorinės raidos buvo

---

² Eurydice (Europos švietimo informacijos tinklas); prieiga internetu: http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/index_en.php; prisijungimo laikas: 2010-09-14; 15.45.

aukštesni Estijoje; Suomijoje aukštesni vaikų ugdymosi pasiekimai etikos srityje. Estijoje didesni berniukų ir mergaičių ugdymosi pasiekimų skirtumai.

Kiekvieno vaiko raida yra atidžiai *stebima*. Tokiu būdu galima išvelgti kylančius sunkumus ir laiku suteikti reikiamą pagalbą. Tėvai *nuolat informuojami* apie vaikų ugdymosi pasiekimus.⁴

1.3. Lenkija

Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų vertinimą reglamentuojantys dokumentai: Švietimo ministro patvirtinti teisės aktai: Vaikų darželių ir mokyklų statusas (*Framework statutes for public pre-schools and schools*) (2001), Ikimokyklinio ugdymo įstaigų ir mokyklų bendroji programa (*The core curricula for przedszkole and general education in particular types of schools*) (2004), Ikimokyklinio ugdymo programos, mokymo programos ir vadovėlių naudojimas (*Or school use of pre-school education curricula, curricula and textbooks as well as on the withdrawal of such validation*) (2009 m. sausio 6 d.), Ikimokyklinio ugdymo įstaigų steigimo ir ugdymo paslaugų teikimo taisyklės (*Pre-school care, conditions for their establishment and organisation and rules for their functioning*) (2008 m. sausio 10 d. ir taisyms 2008 m. birželio 13 d.).

Ikimokyklinio ugdymo tikslas – skatinti vaiko vystymąsi, atsižvelgiant į jo poreikius ir ugdymosi galimybes. Ugdymo sritys: elementarių skaitymo įgūdžių ir matematikos pagrindai. Vaikų darželio aplinka pritaikyta skatinti ir kreipti spontanišką vaiko veiklą į nuolatinį eksperimentavimą kūrybiškai veikiant. Įprastai ugdymo procese taikomas žaidimas.

3–5 metų vaikai gali dalyvauti ikimokykliniame ugdyme, kuris nėra privalomas, bet visi šešerių metų vaikai lanko priešmokyklinės (*przedszkole*), kurios yra nemokamos, ar ikimokyklinės klases (*oddziały przedszkolne*), kuriose už 5 valandas moka valstybė, o kitas 5 papildomas valandas apmoka tėvai. Ikimokyklinės klasės yra įsteigtos pradinėse mokyklose.

Lenkijoje ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimai yra fiksuojami „6 metų vaiko balanso“ lentelėje. Vaikų ugdymo pasiekimų vertinimo informacija renkama likus metams iki mokyklos lankymo pradžios. Šioje įvertinimo formoje yra tik sveikatos ir fizinio vaiko išsivystymo duomenys. Ši informacija taikoma priimant sprendimus dėl specifinių poreikių mokinių nukreipimo į specialiąsias įstaigas.

Vaikų darželių ir mokyklų statusas pedagogą įpareigoja būti atsakingu už nuolatinį vaiko ugdymo pasiekimų stebėjimą bei atitinkamus įrašus dokumentuose. Ši informacija padeda pedagogui kasdieniniame darbe, taip pat naudojama aptariant su tėvais vaiko ugdymosi pasiekimus. ***Ikimokyklinio ugdymo programa*** apibrėžia pedagogų atsakomybę atlikti vaiko pasirengimo mokyklai vertinimą. Šis vertinimas vyksta mokslo metų pradžioje.⁵

1.4. Austrija

Vieningos ikimokyklinio ugdymo programos, kuri būtų taikoma visoje Austrijoje, nėra. ***Kiekviena ikimokyklinė įstaiga pagal vieningą metodiką pasirengia programą metams.*** Ikimokyklinės įstaigos strateginių planų neturi, pačios rengia metinės veiklos programas, pedagogai rašo ugdymo planus mėnesiui. Teikiamų paslaugų kokybę tikrina inspektoriai. Ugdymo turinio kokybę vertina įstaigos vadovas. Ikimokyklinio ugdymo įstaigos vadovas baigia specialius vadybos kursus, lanko kvalifikacijos tobulinimo seminarus. Aukštasis mokslas ikimokyklinio ugdymo mokytojui nebūtinai. Kompetencijų portfelio nėra. Austrijos ikimokyklinio ugdymo įstaigose ugdymo(si) turinys pagal amžiaus tarpsnius suskirstytas į ugdymo sritis.

³ Scandinavian Journal of Educational Research, V51 N2 p205-221, 2007; prieiga internetu: <http://www.tandf.co.uk/journals/titles/00313831.asp>; prisijungimo laikas: 2010-02-16; 10.50.

⁴ The worlds local bank; prieiga internetu: www.justlanded.com; prisijungimo laikas: 2010-02-20; 14.20.

⁵ Eurydice (Europos švietimo informacijos tinklas); prieiga internetu: http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/index_en.php; prisijungimo laikas: 2010-04-14; 14.45.

Ugdymo sritys: socialinė, fizinė, pažinimo, kalbos ir meninė.

Ugdymo(si) metodai, taikomi Austrijos ikimokyklinėse įstaigose:

- pažintinės ekskursijos, išvykos;
- tyrinėjimai, eksperimentavimas;
- vaidyba;
- sensoriniai žaidimai.

Ugdymo(si) metodai parenkami taip, kad atitiktų vaikų amžių ir galimybes, individualius ugdymosi poreikius. Jie nukreipti į visuminį vaiko ugdymą, dėmesys skiriamas visoms ugdymo sritims. Vaikų ugdymo(si) metodai atspindi veiklos būdus, stimuliuojančius ir nukreipiančius pačių vaikų aktyvią veiklą, sujungiančius pedagogų ir vaikų bendras pastangas siekiant tikslo.

Ikimokyklinės įstaigos ugdymo procese dažnai taiko informacines technologijas, tai yra gana veiksminga priemonė tobulinant ugdymą ir siekiant ugdymo kokybės. Darželyje yra kompiuteriai. Čia ugdytiniai naudojami įvairiomis kompiuterinėmis pažintinėmis/mokomosiomis programomis.

Vaikų ugdymo pasiekimų vertinimas vyksta nuolat. **Vertinimo paskirtis** – pažinti vaiką, jo individualumą, gebėjimų lygį bei jo patirtį (kaip kinta vaiko gebėjimai per tam tikrą laikotarpį), numatyti vaiko ugdymo(si) perspektyvas, pritaikyti ugdymo(si) procesą vaikų grupės ir kiekvieno vaiko poreikiams bei galimybėms. Austrijos ikimokyklinėse ugdymo įstaigose **taikomi vertinimo metodai: anketavimas, pokalbis, stebėjimas, veiklos rezultatų analizė.** Vienas iš svarbiausių intelektualinio vaiko brandumo mokyklai komponentų Austrijoje – išlavėjusi vaiko kalba. Tai geras kalbos mokėjimas, gebėjimas ja bendrauti, reikšti savo mintis, jausmus, patyrimus, gebėjimas išgirsti ir suprasti, kas ir kaip sakoma (klausymas), rašymo ir skaitymo pradmenys. Jis laikomas viena iš asmenybės savirealizacijos prielaidų.

Austrijos pedagogai pabrėžia, kad darželyje yra didesnė galimybė pastebėti ir nustatyti galimus vaiko raidos sutrikimus, prognozuoti, ar vaikas pasieks reikiamą brandumo lygį prieš mokyklą. **Darželiuose atliekami testai fizinei vaiko brandai nustatyti**, t. y., ar gera vaiko fizinė ir psichinė sveikata, išlavėję judesiai. Praktinė vaiko branda **nustatoma stebint ir fiksuojant** įvairius vaiko praktinius gebėjimus. Nustačius vaiko gebėjimus bei patirtį, numatomos tolesnio ugdymo(si) gairės, sudaromos individualios programos vaikui ar vaikų grupei, koreguojamas ugdymo procesas ir t. t.⁶

1.5. Latvija

Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymą reglamentuojantys dokumentai: 2005 m. Švietimo ir mokslo ministerija **parengė dokumentą**, reglamentuojantį pagrindinių įgūdžių, įgytų ikimokykliniame amžiuje prieš pradėdant lankyti mokyklą, aprašą. Reikalavimai šiame dokumente apibrėžti pagal svarbiausias ikimokyklinio ugdymo gaires, išdėstytas **Ikimokyklinio ugdymo programoje.**

Latvijos švietimo ir mokslo ministerija yra patvirtinusi **svarbiausius nurodymus ikimokyklinio ugdymo turiniui.** Visų sąlygų ir nurodymų, išdėstytų šiame dokumente, turi būti laikomasi, **kai ikimokyklinė įstaiga rengia savo veiklos programą.**

Ikimokyklinio ugdymo turinys yra įgyvendinamas ikimokyklinio ugdymo įstaigose (pirmsskolas izglītības iestāde). Jei šeima ugdo vaiką namie, ji gali gauti pagalbą konsultaciniuose centruose.

Svarbiausi ikimokyklinio ugdymo programos tikslai:

---

⁶ Stažuotės ataskaita, projektas „Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo plėtra“, prieiga internetu: [http://www.upc.smm.lt/projektai/pletra/files/Stazuotes%20ataskaita%20\(Austrija\).pdf](http://www.upc.smm.lt/projektai/pletra/files/Stazuotes%20ataskaita%20(Austrija).pdf); prisijungimo laikas: 2010-04-12; 11.10.

- plėtoti protinius, fizinius ir socialinius gebėjimus, mokyti suprasti nustatytus bendrus gamtos ir visuomenės procesus, diegti moralines ir etines vertybes;
- užtikrinti laisvos, kūrybiškos, harmoningos asmenybės ugdymą;
- lavinti komunikacijos ir bendradarbiavimo įgūdžius;
- formuoti supratimą apie savo šalį ir demokratines vertybes.

Ugdymo(si) sritys:

- asmenybės formavimas;
- fizinis išsivystymas;
- intelektinių gebėjimų ugdymas;
- kūrybiškumo ugdymas;
- valstybinės kalbos mokymas.

Ugdymo(si) metodai: žaidimas (lavina vaizduotę, kūrybingumą, emocinę patirtį, estetinius jausmus ir kt.), praktiniai metodai, žodiniai metodai, modeliavimas ir eksperimentas. Mokytojai gali rinktis, kuriuos metodus norėtų taikyti ugdyme. Žaidimas dažniausiai įvardijamas kaip geriausias.

Vaikų ugdymo pasiekimų įvertinimas. Pedagogas stebi vaiko progresą ir pokalbio metu pasako jam asmeniškai apie ugdymosi pasiekimus, pabrėždamas teigiamus dalykus ir drąsindamas veikti geriau. Pedagogas reguliariai konsultuojasi su tėvais dėl vaiko ugdymo ir teikia rekomendacijas šeimoms.⁷

1.6. Norvegija

Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymą reglamentuojantys dokumentai: *Vaikų darželio įstatymas, patvirtintas 2006 m. sausio 1d.*, reglamentuoja ikimokyklinių įstaigų steigimą ir priežiūrą. Įstaigų veiklai turi pritarti vietos valdžia. Ikimokyklines įstaigas vadina vaikų darželiais (*barnehager*). Šių paslaugų teikimas apibrėžtas kaip pedagoginis verslas mažesniems nei šešerių metų vaikams. **Kiekviena ugdymo institucija kuria konkrečią vertinimo programą** (ji turi būti metinio plano dalis), kur numato, kaip bus vertinami kiekvieno vaiko ugdymo pasiekimai. Rengiant šį planą, dalyvauja ir tėvai, ir vaikai. Ministerijos patvirtintas **Struktūros planas** (nacionalinė mokymo programa) **turiniui ir vaikų darželių užduotims** (toliau – Struktūros planas) reglamentuoja ikimokyklinių ugdymo įstaigų veiklą. **Naujas Struktūros planas buvo patvirtintas 2006 m. kovo 1 d.** Visos įstaigos privalo laikytis įstatymo ir vadovautis **Struktūros planu**.

Nacionalinėje mokymo programoje, Struktūros plane pateikiami bendri ikimokyklinio ugdymo tikslai. **Struktūros planu** vadovaujama visuose vaikų darželiuose, o veikla darželyje vyksta pagal skandinavų ugdymo tradicijas. **Struktūros plane** nusakyti pagrindiniai principai, tikslai, turinys ir veikla. Vaikų darželiai organizuoja ugdymo procesą įgyvendindami rūpinimosi, auklėjimo, mokymosi tikslus bei formuoja vaikų socialinius ir kalbinius įgūdžius. Vaikų darželiai, kitaip vadinami kultūrinėmis arenomis, kuriose vaikai kuria savo kultūrą.

Struktūros plane išskiriamos septynios pagrindinės ugdymo sritys:

- Komunikacija, kalba ir tekstas.
- Kūnas, judėjimas ir sveikata.
- Menas, kultūra ir kūrybiškumas.
- Gamta, aplinka ir technika.
- Etika, religija ir filosofija.
- Vietos bendruomenė ir visuomenė.
- Skaičiai, erdvė ir formos.

Pagal **Vaikų darželio įstatymą** vaikai turi teisę dalyvauti sprendžiant įvairius ugdymo organizavimo klausimus. Kasdieninėje programoje skiriama laiko spontaniškam žaidimui, veikloms

lauke, žaidimams grupėse, valgymui ir kt. Skirtingoms veikloms skiriamas valandų skaičius gali būti keičiamas atsižvelgiant į vaikų poreikius ir lankymą. Vaikų darželių auklėtiniai lanko teatrus, kinas, muziejus, parkus ir kt. Tai leidžia vaikams pažinti jų vietinę aplinką.

Struktūros plane rekomenduojami ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo metodai. **Kiekvienas vaikų darželis turi nustatyti metinį mokomosios veiklos planą, pagrįstą Nacionaline mokymo programa.** Konkreti įvertinimo programa yra šio plano dalis. Dauguma vaikų darželių ugdymo procesą organizuoja tikslingai orientuotą į vaikų asmeninių ir tarpasmeninių įgūdžių stiprinimą.

Norvegiškosios koncepcijos idėja – išskirtinis dėmesys vaikui, jo poreikiams ir bendravimui su juo.

Ugdomos šios kompetencijos:

- komunikavimo, darbo su tekstu, bendradarbiavimo;
- judėjimo, sveikatos, kūno;
- meno, kūrybos, kultūros;
- gamtos, aplinkos, technikos;
- etikos, religijos, filosofijos;
- artimiausios aplinkos, visuomenės;
- kiekio, erdvės, formos.⁸

Vaikų ugdymo pasiekimų vertinimas. Mokytojai teikia informaciją tėvams apie jų vaikų pažangą kelis kartus per metus. **Ši informacija yra teikiama asmeniškai** susitikimų su tėvais metu. Jei pedagogas pastebi ypatingas vaiko raidos problemas, tai nedelsdamas aptaria su vaiko tėvais ir rekomenduoja specialistus, kurie gali tas problemas padėti išspręsti.

1.7. Danija

Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymą reglamentuojantys dokumentai: Švietimo ministro įsakymu (Nr. 499, 2003 m. birželio 13 d.) apibrėžta parengiamosios klasės sistema: apibrėžti bendrieji tikslai bei ugdymo turinys. Nuo 2007 m. rugpjūčio 1 d. nuspręsta, kad visa vietos taryba turi pasiūlyti tėvams atlikti vaiko **kalbos vertinimo testą.**

Ugdymo sritys, įtrauktos į ugdymo planus:

- asmeninis tobulėjimas;
- kalbos raida;
- gamta ir gamtos mokslų reiškiniai;
- kūnas ir judėjimas;
- socialiniai įgūdžiai;
- kultūrinės tradicijos ir posakiai.

Pedagogai gali pasirinkti ugdymo turinį, darbo metodus, didaktinę medžiagą ir kt. Ugdymas dažniausiai vyksta žaidybine forma. Nėra jokių formalių klasių ar pamokų.

Ikimokyklinių įstaigų **tikslas** – sudaryti sąlygas vaikui ugdytis būti kūrybingam, iniciatyviam, mokėti bendrauti, rūpintis vienas kitu, įgyti socialinių kompetencijų. Ypatingas dėmesys skiriamas vaikų sveikatingumui, didelę laiko dalį vaikai praleidžia lauke, net ir nepalankiomis oro sąlygomis, o lopšelių lankantys vaikai net du kartus per dieną miega lauke specialiuose dideliuose vežimuose.

---

⁸ Stažuotės ataskaita, projektas „Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo plėtra“, prieiga internetu: [http://www.upc.smm.lt/projektai/pletra/files/Stazuotes%20ataskaita%20\(Norvegija\).pdf](http://www.upc.smm.lt/projektai/pletra/files/Stazuotes%20ataskaita%20(Norvegija).pdf); prisijungimo laikas: 2010-04-12; 11.10.

Danijos ikimokyklinėse įstaigose vyrauja demokratija ir liberalus požiūris į ugdymą. Ugdymo programas rengia ikimokyklinių įstaigų pedagogai kartu su tėvais, o tvirtina savivaldybės. Ugdymo planą taip pat gali sudaryti ir savivaldybė. Ikimokyklinio ugdymo specialistai savo nuožiūra gali parinkti ugdymo turinį, darbo metodus, didaktinę medžiagą ir pan. Vaikų ugdymas(is) dažniausiai organizuojamas žaidimo forma. Per žaidimus ugdomi vaikų kalbėjimo ir saviraiškos įgūdžiai, gamtos pažinimas, praktiniai, muzikiniai, fiziniai, socialiniai gebėjimai. Minimalus savaitinis pamokų skaičius yra 20 pamokų, kurios paskirstytos po tris ar keturias valandas per dieną, penkias dienas per savaitę. Pedagogai yra atleisti nuo gausios dokumentacijos pildymo, įvairių projektų rengimo. Tiek pedagogai, tiek vadovai dirba labai atsakingai, jų veikla visiškai pasitiki savivaldybės, todėl **įstaigos nėra tikrinamos**. Savivaldybių kontrolė – minimali, vieną kartą per 1–2 metus.⁹ Savivaldybės atstovai tik **kartą per metus** lankosi ikimokyklinio ugdymo įstaigose ir jos **veiklą vertina** bendraudami su įstaigų vadovais, darbuotojais, jei reikia, tėvais. Tai vyksta demokratiškai, glaudžiai bendradarbiaujant tarpusavyje. **Ikimokyklinio ugdymo įstaigos reitinguojamos pagal tėvų pateiktų pageidavimų lankyti įstaigą skaičių**. Į tai atkreipiamas dėmesys vertinant įstaigos veiklą. Tas pats principas taikomas vertinant pedagogų darbą.

Vaikų ugdymo pasiekimų vertinimas. Vaiko kalbos vertinimą tėvai gali pasirinkti. Jei tėvai sutinka, pasirašoma sutartis ir testu įvertinama vaiko kalba. Nuo 2004 m. rugpjūčio 1 d. ši kalbos vertinimo forma privaloma tik dvikalbiams vaikams (vaikai, kurių gimtoji kalba nėra danų). Pagal kalbos vertinimo metodiką šis procesas paprastai vyksta etapais. Atlikus kalbos vertinimą, tėvams pateikiamas galutinis dviejų vertinimų rezultatas.

Labai atidžiai **vaikų ugdymą vertina tėvai**, stebėdami savo vaikų veiklą ir elgesį ugdymo įstaigose, aktyviai bendradarbiaudami su ikimokyklinio ugdymo įstaigų darbuotojais. Informaciniuose stenduose pateikiama informacija apie savaitės, mėnesio numatomus renginius. Populiarūs fotografijų stendai, kuriuose parodomos tik tos dienos aktualijos. Perkeliant vaiką iš lopšelio į darželį, tėvai gauna visą informaciją iš abiejų pedagogų, kurie, be to, ir konsultuoja tėvus. Stengiamasi išvengti vaiko adaptacijos problemų. Pedagogai geranoriškai linkę bendrauti su tėvais, rengiamos pedagogų ir tėvų konsultacijos, pasitarimai su kitų įstaigų darbuotojais. Vyksta nuolatinis individualus darbas su tėvais. Tėvai vaikų ugdymo pasiekimų vertinimo klausimais konsultuojami individualiai.¹⁰ Tarpusavyje aptariama vaikų raidos pažanga, stipriosios ir silpnosios pusės, socialinis santykis su kitais vaikais. Dažniausiai kartą per metus vyksta tėvų susirinkimai, tėvai aktyviai dalyvauja išvykose, šventėse, populiarios tėvų senelių, brolių ir sesučių bendros šventės su vaišėmis. Danijoje daug aktyviau ugdant vaikus ir bendradarbiaujant su ugdymo įstaigomis dalyvauja tėvai (vyrai).

Danijos ikimokyklinio ugdymo įstaigos pasižymi ugdymo turinio įvairove, priklausomai nuo pasirinktos kertinės ugdymo krypties. **Nors ugdymo planai kiekvienoje įstaigoje yra saviti, tačiau jie parengiami atsižvelgiant į šias ugdymo kryptis:**

- socialinių kompetencijų ugdymas,
- pilietiškumo ugdymas,
- kultūros pagrindų formavimas,
- pažintis su gamta ir jos reiškiniams,
- kalbos įgūdžių lavinimas,
- savo kūno ir jo vystymosi pažinimas.

Ugdymo turinys skirtas vaiko noro veikti, pažinti skatinimui. Didelis dėmesys skiriamas vaiko sąlyčiui su gamta: vaikai globoja gyvūnėlius, labai daug laiko praleidžia lauke žaisdami, atlikdami įvairias aplinkosaugines užduotis.

Danijos ikimokyklinio ugdymo organizavimo privalumai:

⁹ Stažuotės ataskaita, projektas „Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo plėtra“; prieiga internetu: [www.upc.smm.lt/projektai/pletra/.../Stazuotes%20ataskaita%20\(Danija\).pdf](http://www.upc.smm.lt/projektai/pletra/.../Stazuotes%20ataskaita%20(Danija).pdf); prisijungimo laikas: 2010-04-12; 11.10.

¹⁰ Eurydice (Europos švietimo informacijos tinklas); prieiga internetu: http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/index_en.php; prisijungimo laikas: 2010-06-03; 14.48.

- ikimokyklinio ugdymo sistemos lankstumas;
- ikimokyklinio ugdymo įstaigų įvairovė;
- liberalesni higienos reikalavimai;
- didelis dėmesys vaikų socializacijai natūralioje gamtoje;
- lankstesnis vaikų dienos režimas, nėra privalomo dienos miego 3–6 metų vaikams;
- ribojamas saldumynų kiekis, pirmenybė vaiko racione skiriama vaisiams;
- ypatingas dėmesys vaiko saviugdai, fiziniam aktyvumui, jo grūdinimui;
- diferencijuotas auklėtojų atlyginimas: už mažesnio amžiaus vaiko priežiūrą – didesnis atlyginimas, didesnis užmokestis priklauso ir nuo išsilavinimo;
- mažesnis vaikų skaičius grupėse, penkiems vaikams skiriamas vienas pedagogas;
- visose ugdymo įstaigose sudarytos puikios darbo sąlygos: modernios technologijos, poilsio kambariai, vaikams – daug erdvės;
- vaikų išvykas, ekskursijas finansuoja savivaldybė;
- gyvūnėlių globa pačiose ugdymo įstaigose;
- laisvesnis ugdomosios veiklos planavimas;
- savanoriškas, neprivalomas kvalifikacijos tobulinimas.

Ikimokyklinio ugdymo grupių veiklai nėra parengto standartinio edukacinio plano bei numatyto veiklų turinio. Visa tai – ikimokyklinio ugdymo įstaigų kompetencija. Pagrindinis ugdymo metodas – žaidimas. Žaidžiant ugdomi visi vaikų gebėjimai. Ugdymo kokybės vertinimo kriterijus nustato pedagogai, ugdymo planus derina su atitinkamais padaliniais. ***Plano vykdymas – pačių ugdymo įstaigų kompetencija ir atsakomybė.***

1.8. Estija

Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymą reglamentuojantys dokumentai: pagal ***Ikimokyklinio amžiaus vaikų priežiūros įstaigų įstatymą***, kuris reglamentuoja, kad ikimokyklinis ugdymas turi būti grindžiamas ikimokyklinio ugdymo programa, derančia su nacionaline ikimokyklinio ugdymo programa (2008).

Ikimokyklinės įstaigos ***gali veikti pagal pačių susikurtą veiklos planą*** ir kasdieninį tvarkaraštį, kurį rengiant privaloma atsižvelgti į nacionalinę ugdymo programą, kultūrinį savitumą, rajono tradicijas. Visi mokytojai ir kiti pedagogai, dirbantys drauge su jais, aktyviai dalyvauja rengiant veiklos planą. Į šį procesą aktyviai įtraukiami ir tėvai.

Reikalavimai kasdieniniam tvarkaraščiui nustatyti ***Socialinių reikalų ministro potvarkiu***. Kasdieninis grupės ritmas, t. y. konkretus kasdieninis sąrašas, yra griežtai reglamentuotas:

- kasdieninės procedūros (valgymas, vandens procedūros, apranga, kambario tvarkymas ir kt.);
- vaikų laisvalaikio veikla (žaidimai, kūrybiniai darbai, fiziniai pratimai ir kt.);
- ugdymas, organizuojamas mokytojų.

Vaikų ugdymo pasiekimų vertinimas – sudėtinė ugdymo programos dalis. Jis atliekamas siekiant ugdyti bendrus įgūdžius ir gebėjimą mokytis pačiam vaikui. Įvertinimo procese pirmasis metodas yra stebėjimas. Pedagogai atlieka ***stebėjimą*** pagal tikslų planą. Vaikai stebimi kasdienėje veikloje, laisvose žaidimo situacijose, mokytojų organizuojamos ugdomosios veiklos metu. Netiesioginiai vertinimo metodai – ***interviu ar vaikų darbų analizė***. Taip pat paplitęs vaiko įgytų gebėjimų ***portfelijų rengimas***. Tėvai yra supažindinami su visa informacija apie jų vaiko gebėjimų sklaidą, įvardijant padarytą pažangą. Vaikai yra skatinami įsivertinti. Vieną kartą per mokslo metus pedagogas organizuoja ***interviu*** su tėvu (-ais), kuriame aptaria klausimus, susijusius su vaiko ugdymu. Rezultatai yra dokumentuojami.

Atliekant ***vaiko fizinio išsivystymo įvertinimą*** yra stebimi ir fiksuojami judėjimo, koordinacijos, ėjimo, laikysenos, lankstumo, tikslumo įgūdžiai, gebėjimas kontroliuoti veido ir piršto raumenis, įvertinama jėga ir atkaklumas. ***Vertinant protinį išsivystymą*** stebimi ir fiksuojami

dvasinių, kalbos ir supratimo procesų, vaizduotės ir savarankiškumo vaiko gebėjimai, taip pat mokėjimo pritaikyti įgytas žinias gebėjimai. **Socialinio vystymosi įvertinimas** apima vaiko veiksmų ir komunikacijos su kitais vaikais ir suaugusiais gebėjimus, vaiko mokėjimą žaisti, būti nepriklausomu, kontroliuoti emocijas, sėkmingai adaptuotis. **Estetinis ir moralinis** vaiko išsivystymas yra taip pat **vertinamas**. Rezultatai yra dokumentuojami. Bendraujant su tėvais apie vaiko ugdymąsi tikimasi **grįžtamojo ryšio**.¹¹

1.9. Vengrija

Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymą reglamentuojantys dokumentai: Ugdymo programos kuriamos vaikų darželiuose, atsižvelgiant į Nacionalinę pagrindinę vaikų darželio ugdymo programą (toliau – Programa). Vyriausybės dekretas 137/1996 (VIII. 28.) Programa apibrėžia vaikų darželio veiklos organizavimo, įvairių ugdymo formų parinkimo ir pritaikymo pagrindinius principus ir užduotis.

Programoje apibrėžtos vertinimo gairės, kuriose nurodyta stebėti vaikų ugdymąsi ir padėti jiems pasiekti pažangos. Vaikų darželio auklėtojai turi prieigą prie reikiamos informacijos, ją renka ir joje randa pagrindinius nurodymus dėl vaikų pasiekimų vertinimo. Ypač domimasi tada, kai vaikai rengiasi eiti į mokyklą. Auklėtojai parengia atitinkamus dokumentus ir informuoja tėvus apie jų vaikų ugdymąsi individualiai.¹²

Ikimokyklinis ugdymas apima ankstyvąjį, ikimokyklinį ir priešmokyklinį amžių. Priešmokyklinis ugdymas (nuo 5 m.) yra privalomas. Svarbiausias ikimokyklinio **ugdymo tikslas** – užtikrinti harmoningą asmenybės vystymąsi atsižvelgiant į vaikų individualias savybes. Ugdymas yra organizuojamas šiomis formomis: šeimos grupės, žaidimų aikštelės, dienos centrai, žaislų nuoma, kūdikio-motinos klubas ir kt. Pagrindiniai **ugdymo metodai**: žaidimas, darbinė veikla, pažintinė veikla. Pagal finansavimo pobūdį ikimokyklinės įstaigos galima suskirstyti į valstybines, bažnytines ir privačias (kurios yra iš dalies valstybės finansuojamos). Vertėtų akcentuoti, jog egzistuoja glaudus ryšys tarp ikimokyklinio ugdymo įstaigos ir šeimos.

Vaikų ugdymo pasiekimų vertinimas. Vaikų lopšeliuose rašomi vaiko raidos dienoraščiai (iki vienerių metų – vieną kartą per mėnesį, 1–3 metų vaikų – vieną kartą per ketvirtį). Vaikų lopšeliuose sudaromos sąlygos pirmąsias dvi savaites vaikui būti kartu su vienu iš tėvų. Prieš pradėdant vaiko institucinį ugdymą, auklėtojos lankosi šeimoje, susipažįsta su vaiko gyvenimo sąlygomis, įpročiais, gebėjimais. Darželius lanko vaikai nuo 3 iki 6 metų, o nuo 5 metų privalomas vaiko institucinis ugdymas.

Vaikai turi teisę rinktis ne mokyklą, o mokytoją. Šio amžiaus vaikas darželyje turi praleisti ne mažiau keturių valandų per dieną. Grupėje gali būti iki 25 vaikų. Jei reikia, gavus leidimą, vaikų skaičių grupėje galima didinti iki 20 procentų. **Remiantis ministerijos patvirtintomis programomis, kiekvienas darželis parengia savo institucijos vaikų ugdymo programą**. Darželiai gali naudotis kai kuriomis teminėmis valstybės akredituotomis programomis: sveikos gyvensenos, meninio ugdymo, Valdorfo ir Montessori ugdymo sistemų programomis. Tėvų pageidavimu, vaikams teikiamos papildomos paslaugos, specialioji pagalba. Individualios programos kuriamos specialiųjų ugdymo(si) poreikių vaikams. Jas rengia auklėtojas kartu su specialiaisiais pedagogais. Vietos bendruomenė apie ikimokyklinio ugdymo problemas nuolat informuojama. Sklaida apie darželio veiklą vykdoma naudojant informacines komunikacines priemones. Darželiai turi kabelinės

---

¹¹ Eurydice (Europos švietimo informacijos tinklas); prieiga internetu: http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/index_en.php; prisijungimo laikas: 2010-06-03; 14.58.

¹² Eurydice (Europos švietimo informacijos tinklas); prieiga internetu: http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/index_en.php; prisijungimo laikas: 2010-06-11; 14.59.

televizijos kanalus, savus interneto puslapius, leidžia specialius leidinius, katalogus, lankstinukus. Visa tai pateikia visuomenei.¹³

1.10. Švedija

Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymą reglamentuojantys dokumentai: Ikimokyklinio ugdymo programa, patvirtinta Vyriausybės nutarimu. Ikimokyklinio ugdymo programa (Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet, Lpo94) (toliau – Programa), priimta 1995 m., ***yra privaloma.*** Joje išdėstomi bendrieji ugdymo principai ir tikslai, kuriais siekiama kokybiško ugdymo.

Programoje yra akcentuojama ikimokyklinio amžiaus vaikų natūrali pažintinė veikla. Vaikams suteikiama galimybė patiems tyrinėti aplinką, eksperimentuoti, taip pat muzikuoti, vaidinti, žaisti, dainuoti, kalbėtis ir kt. Taip žingsnis po žingsnio įgyjama nauja patirtis ir konstruojamas nuosavų žinių modelis. Vaikas, jo veikla turi būti stebimi kasdien.

Ikimokyklinis ugdymas ir vaikų priežiūra turi paskatinti vaiko ugdymąsi ir prisidėti prie palankių jo ugdymosi sąlygų kūrimo. Ikimokyklinis ugdymas organizuojamas nuolat tariantis su tėvais. Švedų ugdymo sistemos pagrindinis principas – visi vaikai ir jaunimas turi gauti kokybišką išsilavinimą, nepriklausomai nuo gyvenamosios vietos ir atskirų socialinių ir finansinių aplinkybių. Ugdymas turi suteikti mokiniams žinių ir įgūdžių, skatinti jų harmoningą išsivystymą, tampant pilnaverčiu visuomenės nariu. Yra atsižvelgiama ir į ypatingus vaikų poreikius.

Vaikų ugdymo pasiekimų vertinimas. Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo pasiekimai nėra vertinami viena susitarta forma. Vaikų darželis turi užtikrinti nuolatinį dialogą su vaikų tėvais. Du kartus per metus tėvai ir mokytojai aptaria vaiko ugdymo(si) pažangą. Tėvams pageidaujant, informacija apie vaiko ugdymosi pasiekimus yra pateikiama dažniau. Šiuose pokalbiuose gali dalyvauti ir vaikas.¹⁴

1.11. Olandija

Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymą reglamentuojantys dokumentai: 2005 m. (nauja redakcija 2007 m.) Vyriausybės patvirtintas ***Vaikų priežiūros įstatymas***, kuris reglamentuoja vaiko priežiūros sektoriaus struktūrą, atsakomybę, kokybę, priežiūrą ir finansavimą. Tikslas – sudaryti tinkamas sąlygas ugdyti vaikus visoje Nyderlandų teritorijoje laikantis atitinkamų mokymo standartų. Tikimasi, kad nauji nacionalinės sistemos reikalavimai, kuriuos turi atitikti tiekėjai, pagerins ugdymo kokybę. Atsakomybė už vaikų priežiūrą yra bendras tėvų, darbdavių ir vyriausybių vadovų reikalas.¹⁵ Dauguma vaikų priežiūros įstaigų nenaudoja jokio specifinio mokomojo metodo. Kai kurie taiko Montessori ar Reggio Emilia metodus. Kiekvienas vaikų priežiūros centras turi vaikų ugdymosi plėtros politikos planą, kuriame aiškiai būtų apibrėžta vizija ir praktiniai dalykai:

- naudojami metodai;
- maksimalus grupių dydis ir dalijimas į grupes pagal amžių;
- emocinio saugumo užtikrinimas, suteikiamos galimybės asmeniniam ir socialiniam vystymuisi;
- galimybės veiklai ir žaidimui lauke;

¹³ Stazuotės ataskaita, projektas „Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo plėtra“; prieiga internetu: [http://www.upc.smm.lt/projektai/pletra/files/Stazuotes%20ataskaita%20%20\(Vengrija\).pdf](http://www.upc.smm.lt/projektai/pletra/files/Stazuotes%20ataskaita%20%20(Vengrija).pdf); prisijungimo laikas: 2010-03-20; 14.10

¹⁴ Eurydice (Europos švietimo informacijos tinklas); prieiga internetu:

http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/index_en.php; prisijungimo laikas: 2010-06-11; 15.50.

¹⁵ European Agency for Development in Special Needs Education; prieiga internetu: <http://www.european-agency.org/country-information/netherlands/national-overview/legal-system>; prisijungimo laikas; 2010-07-20; 16.00.

- specialiosios pagalbos paslaugos.

Vaikų ugdymo pasiekimų vertinimas. Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo pasiekimų vertinimo informacija kaupiama nuolat. Ugdymo procese taikomas įvairių rūšių stebėjimas.

Specialiųjų poreikių vaikams yra suteikiamos sąlygos būti drauge su visais vaikais. Tokiu būdu išvengiama izoliacijos. Kai kuriais atvejais savivaldybės apmoka papildomas ugdymo išlaidas, kurios teikiamos specialiųjų ugdymosi poreikių vaikams.¹⁶

1.12. Graikija

Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų vertinimą reglamentuojantys dokumentai: Graikijoje nacionaliniu lygmeniu yra patvirtinta **Ikimokyklinio ugdymo programa (2002)**, kuria vadovaujasi visos ikimokyklinio ugdymo įstaigos. Šioje programoje apibrėžtos gairės, bendrieji esminiai vaikų ugdymo tikslai, metodai, minimalūs reikalavimai, kuriuos įstaiga lanksčiai gali taikyti kurdamą savo įstaigos programą.

Ikimokyklinio ugdymo programoje numatyti šie ugdymo tikslai ir uždaviniai:

- tinkamai organizuoti vaikų veiklą, lavinti protinius ir fizinius gebėjimus;
- praturtinti kalbinę ir socialinę patirtį, analizuojant aplinkoje vykstančius reiškinius;
- ugdyti ne tik kalbos, bet ir matematikos, estetikos bei kalbinio suvokimo gebėjimus;
- mokyti kultūringai bendrauti su bendraamžiais ir kitais savo aplinkos žmonėmis, kurie ilgainiui padės laipsniškai ir harmoningai integruotis į socialinį gyvenimą;
- ugdyti iniciatyvumą, gebėjimą laisvai veikti (individualiai, poroje ar grupėje) tam tikroje, pažįstamoje ar naujoje aplinkoje.

Vaikų ugdymas vyksta integruotai. Ypač daug dėmesio skiriama tėvų švietimui siekiant pagerinti jų supratimą apie šiuolaikinės pedagogikos ir psichologijos idėjas. Ugdant ikimokyklinio amžiaus vaikus, atsižvelgiama į jų turimą patirtį bei siekiama pašalinti galimus skirtumus, kurie atsiranda dėl skirtingos šeimų socialinės, ekonominės padėties.

Vertinimo paskirtis – padėti vaikams ugdytis fizines, protines, emocines galias, sėkmingai ir lanksčiai pereiti į mokyklą.

Vertinimo metodika. Vaikų pasiekimų vertinimas yra nuolatinis ir pagrįstas kasdienio vaikų elgesio ir veiklos stebėjimu. Ugdymo procese yra taikomas diagnostinis vertinimas. Vertinimo metodai labai įvairūs. Vaikų pasiekimų vertinimas atliekamas kaupiant vaikų ugdymosi pasiekimų aplanką, kuriame sudedami vaiko praktinės veiklos pavyzdžiai, mokytojo pastabos, pokalbių su vaikais, tėvais fragmentai, pokalbių aprašai. Šis aplankas nuolat pateikiamas vaiko tėvams. Pedagogas bent vieną kartą per mėnesį (jei reikia ir dažniau) susitinka su vaiko tėvais ir juos konsultuoja įvairiais ugdymo klausimais. Jei yra specifinių sunkumų, tuomet yra pasitelkiama tos srities specialistų pagalba.

1.13. Jungtinės Amerikos Valstijos (JAV)

Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų vertinimą reglamentuojantys dokumentai: Kiekviena JAV valstija turi savitą švietimo sistemą, ją reglamentuojančius dokumentus.

Vertinimo metodika Niu Džersio valstijoje¹⁷:

- Institucijos programoje numatyti ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų vertinimo tikslai, požymiai, vertinimo fiksavimas ir pasiektų rezultatų analizė pagal aprašytus 5 lygius.

¹⁶ Eurydice (Europos švietimo informacijos tinklas); prieiga internetu: http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/index_en.php; prisijungimo laikas: 2010-07-05; 15.01.

¹⁷ Highscope. Inspiring educators to inspire Children; prieiga internetu: www.highscope.org; prisijungimo laikas: 2010-09-13; 14.10.

- Atmintinė pedagogams, kaip vertinti vaikų pasiekimus nuo 6 savaičių iki 3 metų. Vertinimo rodikliai pateikti pagal 6 sritis: savęs pažinimo, socialinių ryšių, kūrybingumo, judėjimo, komunikavimo ir kalbos, loginio mąstymo plėtojimo / ankstyvosios logikos.

- Yra vertinama vaikų nuo 0 iki 2 metų pasiekimai ir pažanga, pagal pateikiamus 5 lygių aprašus.

- Pateikiamas vadovas/patarimai tėvams, ką jie turėtų ugdyti papildomai tam tikrose srityse, pvz., savęs pažinimo, socializacijos ir kt.

Yra parengti instrumentai, pagal kuriuos vertinami įvairaus amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimai.

Universitetai rengia ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų vertinimo rodiklius, kurie yra taikomi toje valstijoje ugdomų vaikų pasiekimams įvertinti. Parengta daug įvairių rekomendacijų, kuriomis pedagogai gali naudotis. Yra parengtos specialios užduotys, skirtos vaikų gebėjimams įsivertinti, kurios skelbiamos internete. Tėvai gali naudoti šias užduotis, siekdami pažinti savo vaiko individualius gebėjimus ir juos tobulinti.

1.14. Kanada

Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų vertinimą reglamentuojantys dokumentai: Parengtos ir patvirtintos **Metodinės rekomendacijos bendruomenių švietimo ministerijose**, pavyzdžiui, *Kvebeko bendruomenės¹⁸ metodinės rekomendacijos*. Vaikų pasiekimų vertinimo paskirtis – padėti ugdytiniams spręsti problemas ir gauti informaciją apie jų ugdymą(si).

Vaikų ugdymo pasiekimų vertinimas. Pasibaigus tam tikram ugdymo proceso etapui, atliekamas pasiekimų vertinimas pagal atskiras ugdymo sritis. Ikimokykliniame ugdyme vertinama atsižvelgiant į daugelį sričių. Ypač daug dėmesio skiriama vaikų individualių gebėjimų sklaidai. Šiame procese aktyviai dalyvauja vaikų tėvai. Vaikų pasiekimų vertinimas planuojamas atsižvelgiant į programos keliamus tikslus ir uždavinius, į bendrąsias kompetencijas, kurios apima bendravimą, bendradarbiavimą, pagalbos prašymą ir kt. Metų pradžioje pedagogas su savo komanda turi parengti bendrą vertinimo planą, susitikimų (su specialistais, tėvais, kolegomis, administracija ir kt.) planą. Viso ugdymo proceso metu vyksta nuolatinė vaikų stebėseną ir fiksuojama padaryta pažanga pagal tam tikras parengtas formas. Taip pat naudojami įvairūs klausimynai, padedantys kaupti vertinamąją informaciją. Naudojamas neformalaus ir formalus vertinimo būdai. Tai suteikia galimybę gauti grįžtamąjį ryšį. Pedagogas drauge su vaiko tėvais apmąsto, kaip pavyko išugdyti vaikų gebėjimus, ką reikėtų dar stiprinti. Tam tikro ciklo pabaigoje yra interpretuojami vaikų ugdymo(si) pasiekimai. Ataskaitoje apibūdinama, kaip vyko vaiko ugdymo(si) pasiekimų augimas, lyginami buvę rezultatai su esamais. Yra numatyti tam tikri ugdymo(si) pasiekimų vertinimo kriterijai. Naudojami vaiko stebėjimo protokolai.

1.15. Naujoji Zelandija

Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymą reglamentuojantys dokumentai: nacionaliniu lygmeniu patvirtintas **Ikimokyklinio ugdymo proceso organizavimo aktas (2008)**, reglamentuojantis ikimokyklinio ugdymo proceso organizavimą. Akte išdėstyti esminiai principai, kuriais siekiama kokybiško ugdymo. Ugdymas organizuojamas taikant nacionalinę ikimokyklinio ugdymo programą, parengtą vadovaujantis akte išdėstytais principais, kurioje nurodyti esminiai ugdymo tikslai, uždaviniai, pateikiamos ugdymo turinio gairės.

2008 m. buvo parengta ir patvirtinta **Nacionalinė ikimokyklinio ugdymo programa** („Whariki“), kurią sudaro programa, vaikų ugdymo pasiekimų vertinimas, ugdymosi aplinka,

---

¹⁸ Education Loisir et Sport Quebec; prieiga internetu: <http://www.mels.gouv.qc.ca>; prisijungimo laikas: 2010-09-16; 15.30.

ugdymosi priemonės / šaltiniai ir nacionaliniai standartai. Dokumentą rengė Naujosios Zelandijos Švietimo ministerija. Skiriamos penkios kryptys, išdėstytos nacionalinėje programoje¹⁹: vaiko gerovės (*Wellbeing – Mana Atua*), bendrumo (*Belonging – Mana Whenua*), palaikymo (*Contribution – Mana Tangata*), komunikavimo (*Communication – Mana Reo*), tyrinėjimo (*Exploration – Mana Aotūroa*). Šios kryptys yra išplėtojamose kiekvienose įstaigos parengtuose planuose.

Vadovas ikimokyklinio amžiaus pedagogams. Jame išskiriamos keturios vaikų ugdymo sritys: iniciatyvumas (gebėti planuoti, spręsti problemas, inicijuoti žaidimą), socialiniai ryšiai (užmegzti ryšius su vaikais ir suaugusiais, spręsti konfliktus, suprasti kitų jausmus, reikšti savo jausmus), kūrybiškumas, judėjimas ir muzika. Pateikiamos aiškios instrukcijos, kaip parengti ataskaitą po vaiko stebėjimo.

Pedagogui svarbu žinoti, kas paims vaiką iš darželio, kokia vaiko sveikata ir ką labiausiai vaikas mėgsta. Labai svarbu taip organizuoti ugdymo procesą, kad vaikas pasijustų laimingas.

Vaikų ugdymo pasiekimų vertinimas. Vaikai stebimi pagal tam tikrą metodiką ir kiekvieną dieną ši informacija kruopščiai fiksuojama (žodžiu, raštu, filmuota vaizdo ir garso medžiaga). Yra pildomas vaiko stebėjimo dienoraštis. Pagrindinis metodas – stebėjimas. Vertinimo sistema pateikiama drauge su vaikų ugdymo programa. Pateikiamas konkretus, rekomendacinio pobūdžio instrumentas, nurodantis, kaip galėtų vykti šis procesas, pavyzdžiui, rekomenduojamos įvairios pasakos, kurių vaikas klausosi, paskui pedagogas aptaria su vaiku (-ais) pasakos turinį ir įrašo atsakymus. Vertinimas yra individualus ir kolektyvinis (siekiama paskatinti vaiką pasijusti grupės nariu). Pedagogams parengti vaikų ugdymo pasiekimų vertinimą atspindintys klausimai (kaip taiko įvairius vertinimo metodus, kaip jie padeda siekti kokybiško vaikų ugdymo ir kt.).

1.16. Prancūzija

Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymą reglamentuojantys dokumentai: Prancūzijoje 2008 m. parengta *Nacionalinė programa*, kuri pradėta taikyti 2009–2010 mokslo metais. Parengtos vaikų ugdymosi pasiekimų vertinimo *Metodinės rekomendacijos*.

Ikimokykliniu ugdymu Prancūzijoje²⁰ siekiama kompleksinio vaikų pasiekimų ugdymo, taip pat kryptingai rengiamasi sėkmingai pereiti į kitą pakopą, t. y. pradėti lankyti mokyklą. Žaidimai ikimokykliniame amžiuje atlieka svarbų vaidmenį – mėgdžiojamos bei kuriamos kasdienės gyvenimiškos situacijos, tyrinėjama aplinka, analizuojami savi poelgiai bei aplinkinių žmonių reakcijos.

Nacionalinėje programoje (2008 m. birželis) išskiriami ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo pasiekimų vertinimo rodikliai²¹:

Sakytinė kalba. Ikimokyklinio amžiaus pabaigoje vaikai turi gebėti:

- suprasti kalbinę informaciją;
- tiksliai įvardyti objektą, asmenį ar veiksmą, siejant jį su kasdieniu gyvenimu;
- aiškiai suformuluoti klausimą;
- įvardyti, ką jau yra išmokę;
- reikšti savo nuomonę, rodyti iniciatyvą.

Rašytinė kalba. Ikimokyklinio amžiaus pabaigoje vaikai turi gebėti:

- identifikuoti rašytinę kalbą;

¹⁹ Ministry of education; prieiga internetu: <http://www.educate.ece.govt.nz>; prisijungimo laikas: 2010-05-03; 15.18.

²⁰ Eurydice (Europos švietimo informacijos tinklas); prieiga internetu: http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/eurybase/eurybase_full_reports/FR_EN.pdf; prisijungimo laikas: 2010-09-24; 14.11.

²¹ Ministère education nationale jeunesse vie associative; prieiga internetu: <http://eduscol.education.fr>; prisijungimo laikas: 2010-09-14; 14.54.

- klausytis ir suprasti suaugusiojo skaitomą tekstą;
- papasakoti kelis tradicinius tekstus;
- atkartoti suaugusiojo parašytą tekstą;
- atpažinti skirtingus garsus;
- atskirti žodžio skiemenis;
- rašyti abėcėlės raides;
- savais žodžiai perteikti įvairią informaciją;
- parašyti savo vardą spausdintinėmis raidėmis.

Pasirengimas tapti mokiniu. Ikimokyklinio amžiaus pabaigoje vaikai turi gebėti:

- gerbti save ir kitus, laikytis taisyklių;
- klausytis, bendradarbiauti, paprašyti pagalbos;
- pasitikėti savo jėgomis, kontroliuoti emocijas;
- atlikti įvairias užduotis savarankiškai ir grupėje;
- papasakoti apie save ir apie savo gebėjimus.

Socialiniai įgūdžiai. Ikimokyklinio amžiaus pabaigoje vaikai turi gebėti:

- pritaikyti savo gebėjimus įvairiose aplinkose;
- bendradarbiauti individualiai ir komandoje;
- priimti kolektyvinius sprendimus;
- įvairiai reikšti jausmus: judesiu, gestu, ritmu, instrumentu;
- laisvai judėti erdvėje;
- apibūdinti ir reprezentuoti tam tikrą daiktą, veiksmą ar sritį.

Pasaulio pažinimas. Ikimokyklinio amžiaus pabaigoje vaikai turi gebėti:

- atpažinti, pavadinti, apibūdinti, palyginti, surūšiuoti, klasifikuoti medžiagas ir objektus pagal jų ypatybes ir vartojimą;
- savarankiškai susipažinti su gyvūno ir augalo vystymusi, jungti pagrindines funkcijas: vystymasis, maistas, augimas, dauginimasis;
- pavadinti pagrindines žmogaus kūno dalis ir jų funkcijas, įvardyti penkis pagrindinius pojūčius ir jų funkcijas;
- laikytis higienos reikalavimų;
- atpažinti pavojų ir gebėti apsisaugoti;
- įvardyti datą nurodant dieną, savaitę ir metus;
- pateikti įvykių seką;
- nubraižyti ratą, kvadratą, trikampį;
- palyginti įvairių daiktų kiekį;
- įsiminti skaičių sekas iki 30;
- skaičiuoti kiekį naudojantis žodine žinomų skaičių seka;
- savarankiškai išdėstyti įvairius objektus erdvėje;
- savarankiškai surasti reikiamą puslapį knygoje;
- suprasti ir teisingai naudotis žodynu.

Supraskite, jauskite, įsivaizduokite, kurkite. Ikimokyklinio amžiaus pabaigoje vaikai turi gebėti:

- muzikuoti pasirinktais instrumentais;
- piešti įvairius vaizdus;
- konstruoti erdvinius objektus;
- stebėti ir apibūdinti tradicinių meno kūrinių pavyzdžius;
- įsiminti ir interpretuoti dainas ir eilėraščius;
- klausytis muzikinio kūrinio ištraukos, kurti, savaip išreikšti savo kūrybinius sumanymus.

Vaikų ugdymo pasiekimų vertinimas. Vertinamos trys pagrindinės sritys: kalbos gebėjimai, matematiniai gebėjimai (vertinami per pasaulio pažinimą, jie integruoti), socialiniai gebėjimai. Ypatingai atsižvelgiama į vaiko aktyvumą, iniciatyvumą, pastangas. Yra parengti ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo pasiekimų vertinimo testai; numatyti vertinimo rodikliai, nurodantys įvertinimo lygį pagal tai, kiek užduočių bus atlikta pateiktame teste. Kiekvienam testui pateikti aprašymai, kaip tinkamai juos panaudoti vertinant ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo pasiekimus. Su testu drauge pateikiama labai konkreti metodika, padedanti pedagogui profesionaliai atlikti testavimą (griežta instrukcija neleidžia interpretuoti užduoties bei jos pateikimo)²².

1.17. Jungtinė Karalystė. Anglija

Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymą reglamentuojantys dokumentai: 2002 metais patvirtintu Švietimo įstatymu išplėsta Nacionalinė mokymo programa, apimanti ir ikimokyklinį ugdymą. Apibrėžti ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo tikslai, orientuoti į trejų–penkerių metų vaikų ikimokyklinį ugdymą (skirtas papildomas Vyriausybės finansavimas).

Skiriamos šešios ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo sritys:

- asmeninis, socialinis ir emocinis ugdymas (charakterio ir požiūrio formavimas, socialinis ir emocinis ugdymasis);
- komunikacija, kalba ir raštingumas (kalba komunikacijai ir mąstymui, garsų jungimas skaitymui ir rašymui);
- matematinis ugdymas (skaičių pažinimas ir skaičiavimas, taip pat formų, erdvės ir matų suvokimas);
- žinios ir pasaulio suvokimas;
- fizinis ugdymas;
- kūrybiškumo ugdymas.

2008 m. rugsėjį nacionaliniu lygmeniu patvirtintas dokumentas **Ankstyvojo amžiaus vaikų ugdymo pakopa Early years foundation stage. Profile handbook** (2008), šio dokumento parengimo teisinis pagrindas – 2006 metų vaiko apsaugos aktas, kuriame įteisinta vaiko teisė į kokybišką ugdymą. **Under the Statutory framework for the early years foundation stage (published in 2007 by the Department for Children, Schools and Families) an EYFS profile must be completed for every child during the academic year in which they reach their fifth birthday. The framework has legal force through an Order and Regulations made under the Childcare Act 2006.** Ši sistema įtvirtina tam tikrus vaikų nuo gimimo iki 5 metų vystymosi, ugdymo ir priežiūros standartus. Taip pat užtikrina vaikų teisę:

- gauti kokybišką išsilavinimą;
- gauti išsilavinimą, pritaikytą specialiesiems ugdymosi poreikiams;
- ugdytis turtingoje aplinkoje, pritaikytoje pagal vaiko amžių; padėti vaikams fiziškai, protiškaiai, socialiai ir emocionaliai ugdytis.

Vaikų ugdymo pasiekimų vertinimas. Vertinimo informacija kaupiama stebint ir analizuojant kiekvieno vaiko individualius pasiekimus. Naudodamasis šia informacija, pedagogas gali įvertinti vaiko pažangą ir numatyti tolesnio ugdymo žingsnius. Taip pat tai padeda planuoti veiklą. Formuojamasis vertinimas – vertinimas, grįstas stebėjimu, nuotraukomis, vaizdo medžiaga, atliktais darbais, kuriuos vaikai pagamino ar nupiešė, taip pat gauta informacija iš tėvų. Apibendrinamasis vertinimas – visos per tam tikrą laikotarpį sukauptos vertinimo informacijos apie individualius vaiko pasiekimus apibendrinimas.

Nacionaliniu lygmeniu yra parengtos elektroninės visų vertinimo lentelių versijos, pateikiama vaizdo medžiaga, kurioje užfiksuota tam tikra vaikų veikla. Nufilmuotoms situacijoms įvertinti parengtos išsamios instrukcijos, kuriomis pedagogas gali naudotis. Vaikų pasiekimai

²² Francoise Mattossi, Francoise.mattossi@ac-versailles.fr

vertinami pagal šešias sritis, pateiktas 9 gebėjimų skalėse. Taip pat stebimas ir vertinamas vaiko elgesys (elgesio įvertinimui parengtas konkretus vadovas, vaikas turi būti įgijęs apie 20 proc. tam tikrų elgesio gebėjimų). Vaiko elgesio įvertinimas yra integruota viso apibendrinamojo vertinimo dalis.

Atskirai pateikiamos instrukcijos apie vaikų, turinčių bendravimo, elgesio problemų, skirtingų lyčių, tautinių mažumų, kitakalbių, augančių mišrioje šeimoje, pasiekimų vertinimą.

Ši informacija yra pateikiama vietos valdžiai. Vietos valdžia turi užtikrinti kokybišką praktinį šio dokumento nuostatų taikymą. Bendra vertinimo sistema užtikrina efektyvią komunikaciją tarp įvairių agentūrų, susijusių su įvairių poreikių vaikų ugdymu.

Vertinama pagal šešias pagrindines gebėjimų grupes. Vaikų pasiekimų vertinimas aprašomas remiantis 9 gebėjimų skalėmis. Jos grupuojamos pagal išugdytų kiekvieno vaiko individualių gebėjimų augimą:

- 1–3 skalėse aprašomi vaiko pasiekimai, kurių dar siekiama, formuluojami ugdymo tikslai tikintis sėkmingo gebėjimo suformavimo.
- 4–8 skalėse aprašomi tam tikri pasiekimai, reikalaujantys laiko gebėjimui susiformuoti ir pasiekti įvairiais ugdymo metodais.
- 9 skalėj aprašomi pasiekimai, kuriuos vaikas jau yra pasiekęs 1–8 skalėse ir juos yra išplėtojęs. Šioje skalėje galima konstatuoti, jog gebėjimai jau yra susiformavę, vaikas juos jau yra įgijęs.²³

Tėvai apie vaikų ugdymosi pasiekimus informuojami nuolat, nes yra išplėtota efektyvi tėvų ir pedagogų partnerystės sistema. Sėkmingai partnerystei reikia abipusio bendravimo ir bendradarbiavimo. Pateikiame efektyvios tėvų ir pedagogų partnerystės praktikos bendrus bruožus (yra ir daugiau būdų pasiekti partnerystės su tėvais):

- pedagogai gerbia ir supranta svarbų tėvų vaidmenį vaikų ugdyme;
- pedagogai pripažįsta ir padrąsina tėvus, besidominčius vaikų ugdymu;
- pedagogai aptaria su tėvais vaikų ugdymo pasiekimų augimą ir problemas, susijusias su ugdymu;
- pedagogai lanksčiai taiko ugdymo turinį skirtingų gebėjimų ir polinkių vaikams;
- užtikrinamas nuolatinis bendradarbiavimas tarp skirtingas ugdymosi galimybes turinčių vaikų, tėvų ir specialistų;
- bendravimo su tėvais ir kitais šeimos nariais analizė panaudojama siekiant maksimaliai pagerinti ugdymo kokybę;
- pedagogai taiko įvairius būdus informuodami tėvus apie mokymo programą (parengiami lankstinukai, pristatymai, vaizdo medžiaga, individualios, neoficialios diskusijos);
- pedagogai nuolat informuoja apie vaiko progresą ir pasiekimus, pavyzdžiui, per susitikimus ar parengus vaiko atliktų darbų aplanką;
- vaiko patirtis (žaidimai, įvairi veikla) namuose taip pat plačiai panaudojama, integruojant panašius dalykus į ugdymo procesą.

Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo pasiekimų vertinimo rodiklių išsklotinė (matrica), atspindinti vertinimo tendencijas skirtingose užsienio valstybėse, pateikiama I priede.

---

²³ Early year foundation stage. Profile handbook, 2008; prieiga internetu: <http://nationalstrategies.standards.dcsf.gov.uk/node/113520>; prisijungimo laikas: 2010-11-05; 13.16.

II. Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų vertinimo patirties Lietuvoje ir užsienio šalyse analizė

2.1. Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų vertinimą reglamentuojantys dokumentai

Daugelyje šalių, įvertinus visuomenės socialinius, kultūrinius, ekonominius skirtumus bei pokyčius, vis didesnis dėmesys skiriamas ikimokyklinio ugdymo kokybei gerinti. Vienas iš kokybės gerinimo veiksnių – vaikų ugdymo pasiekimai. Atkreipiant dėmesį į šiuos pokyčius, yra tvirtinami teisiniai dokumentai, kurie reglamentuoja ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo pasiekimų vertinimą.

Prancūzijoje išleisti keli dokumentai, susiję su ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo pasiekimų vertinimu: *Metodinės rekomendacijos ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo pasiekimų vertinimui* („Aide? L' évaluation des acquis des élèves en fin d'école maternelle", 2010 kovo 12 d.). Šis dokumentas yra viena sudedamųjų dalių *Nacionalinės ikimokyklinio ugdymo programos* („Programme de l'école maternelle - petite section, moyenne section, grande section", 2008). Taip pat yra išleistas ir *Vadovas tėvams* („Votre enfant? L'école maternelle", 2009), kuriame detalai pristatoma ikimokyklinio ugdymo programa, ir kaip bus vertinami vaikų ugdymo pasiekimai. Visi šie dokumentai patvirtinti nacionaliniu lygmeniu Nacionalinėje Švietimo ministerijoje.

Didelis dėmesys ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo pasiekimų vertinimui, siekiant užtikrinti sėkmingą vaikų mokymosi pradžią mokykloje, yra skiriamas ir kitose užsienio valstybėse, pavyzdžiui, **Kanadoje**²⁴ Kvebeko provincijoje parengtos ir patvirtintos *Metodinės rekomendacijos* vaikų ugdymo pasiekimams vertinti („Evaluation of learning at the Preschool and Elementary Levels" Ministère de l'Éducation, 2002). Šis dokumentas skirtas padėti pedagogams tinkamai įvertinti ugdytinių pasiekimus. Metodinių rekomendacijų įvade teigiama, jog vaikų ugdymo pasiekimų vertinimas yra esminis ikimokyklinio ugdymo programos komponentas, o glaudus ugdymo ir vertinimo ryšys užtikrins tinkamą ugdymo pagalbą kiekvienam vaikui.

Panašią kryptį yra pasirinkusi ir **Naujosios Zelandijos** ikimokyklinio ugdymo švietimo sistema. Šioje šalyje nuolat atnaujinami, tobulinami ir kuriami nauji teisiniai dokumentai, teikiantys veiksmingą pagalbą ikimokyklinio ugdymo pedagogams. 2008 m. buvo parengta ir patvirtinta *Nacionalinė ikimokyklinio ugdymo programa* („Whariki“), kurią sudaro programa, vaikų ugdymo pasiekimų vertinimas, ugdymosi aplinka, ugdymosi priemonės / šaltiniai ir nacionaliniai standartai. Dokumentą rengė Naujosios Zelandijos Švietimo ministerija.

Suomijoje *Nacionalinė ugdymo programa ikimokykliniam išsilavinimui* parengta ir patvirtinta 2000 m. gruodžio 19 d. („According to the Core Curriculum for Pre-primary Education“). Programoje pabrėžiama, jog vertinimas ikimokykliniame ugdyme pagrįstas bendrų ikimokyklinio ugdymo tikslų pasiekimu ir kiekvieno vaiko individualių gebėjimų sklaida.

Lenkijoje esminiai ikimokyklinio ugdymo uždaviniai ir principai yra apibrėžti *Bendroje nacionalinėje ikimokyklinio ugdymo programoje* („Core curriculum for pre-school education in the Regulation of the 23 of December 2008 by the Minister of National Education“). *Vaikų darželių ir mokyklų statusas* pedagogą įpareigoja būti atsakingam už nuolatinį vaiko ir jo / jos ugdymo pasiekimų stebėjimą bei atitinkamus įrašus dokumentuose, tad vaikų pasiekimų vertinimas nėra formalus, nėra aiškių dokumentų, reglamentuojančių vaikų pažangos sekimą ir vertinimą.

Latvijoje parengtas *Ikimokyklinio ugdymo modelis* („Pirmsskolas izglītības programmas paraugs Izglītības programmas nosaukums“), kuris patvirtintas 2010 m. lapkričio 2 d. Nr. 558. Šiame modelyje išdėstomi esminiai programų rengimo principai ir ugdymo turinys. Šalyje taip pat dar galioja 1998 m. rugsėjo 11 d. Nr. 475 patvirtinta *Ikimokyklinio ugdymo programa*, kurioje yra

²⁴ Education Loisir et Sport Quebec; prieiga internetu: <http://www.mels.gouv.qc.ca>; prisijungimo laikas: 2010-09-16; 15.30.

vaikų ugdymo pasiekimų vertinimui pateiktos amžiaus tarpsnių charakteristikos pagal skirtingas vaikų raidos sritis.

Norvegijoje Vaikų darželio įstatymas, įsigaliojęs nuo 2006 m. sausio 1 d., reglamentuoja ikimokyklinių įstaigų steigimą ir priežiūrą. Norvegijoje kiekviena ugdymo institucija kuria konkrečią vertinimo programą (ji yra metinio plano dalis).

Estijoje vaikų ugdymo pasiekimų vertinimas – sudėtinė ugdymo programos dalis. Jis atliekamas siekiant ugdyti bendrus įgūdžius ir gebėjimą mokytis pačiam vaikui.

Vengrijoje Ugdymo programos kuriamos vaikų darželiuose atsižvelgiant į **Nacionalinę Pagrindinę vaikų darželio ugdymo programą** (toliau – Programa). Vyriausybės dekretas 137/1996 (VIII. 28.) Programoje apibrėžtos vertinimo gairės, kuriose nurodyta stebėti vaikų ugdymąsi ir padėti jiems pasiekti pažangą.

Švedijoje Ikimokyklinio ugdymo programa (Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet, Lpo94) patvirtinta 1995 metais Vyriausybės nutarimu. Joje pateikti pagrindiniai vaikų ugdymo pasiekimų vertinimo principai.

Analizuojant **Jungtinių Amerikos Valstijų (JAV)** gerąją patirtį ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo pasiekimų vertinimo srityje, reikėtų atkreipti dėmesį į tai, jog šioje šalyje kiekvienoje valstijoje yra atskira švietimo sistema ir ją reglamentuojantys dokumentai. Išnagrinėjus kelių valstijų ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo pasiekimų vertinimo gerąją patirtį, išryškėja tai, jog ikimokyklinis ugdymas pripažįstamas kaip viena pirmųjų švietimo sistemos grandžių. Įvairūs teisiniai dokumentai, susiję su ikimokyklinio ugdymo paslaugomis, yra perduoti valstijoms. Tokiu būdu JAV yra šias pareigas perėmę įvairūs universitetai, tyrimo institutai, asociacijos, fondai ir kt., pavyzdžiui, New Jersey valstijos National institute for early education research yra parengta ikimokyklinio amžiaus **vaikų vertinimo metodika** („HighScope“, 2004); Connecticuto valstijoje yra parengtos **rekomendacijos vaikų ugdymo pasiekimų vertinimui** („Preschool Assessment Framework“, 2008). **Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo pasiekimų vertinimo vadovas** („Preschool Assessment Manual“, 2010) Arizonos valstijoje parengtas kartu su NACEY (National Association for the Education of Young Children).

Austrijoje, kaip ir Danijoje, Olandijoje, Graikijoje yra rengiamos atskiros individualios ugdymo programos ar metiniai planai, kurie orientuojami į tam tikrų bendruomenių ir vaikų poreikius. Šiuose planuose ir programose atsispindi vaikų daromos pažangos stebėjimas.

Anglijoje Švietimo įstatymu (2002) reglamentuota **Nacionalinė mokymo programa**, apimanti ir ikimokyklinį ugdymą. Apibrėžti ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo tikslai, orientuoti į trejų–penkerių metų vaikų ikimokyklinį ugdymą. **2008 m.** rugsėjį nacionaliniu lygmeniu patvirtintas dokumentas „**Ankstyvojo amžiaus vaikų ugdymo pakopa**“ („Early years foundation stage. Profile handbook“). Šio dokumento parengimo teisinis pagrindas – 2006 metų vaiko apsaugos aktas, kuriuo užtikrinama vaiko teisė į kokybišką ugdymą.

Lietuvoje, vadovaujantis **Ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašu** (2005) ir **Metodinėmis rekomendacijomis ikimokyklinio ugdymo programai rengti** (2006), rengiama individuali įstaigos ugdymo programa, kurios viena privalomų struktūrinių dalių yra vaikų ugdymo pasiekimų vertinimas, t. y., kaip bus siekiama pažinti, ar vaikas daro pažangą, ir kaip jį skatinti siekti tolesnės pažangos.

Apie ikimokyklinio ugdymo paslaugų finansavimą plačiau galima pasiskaityti 2 priede.

Apibendrinimas

- JAV, Kanadoje, Naujoje Zelandijoje, Prancūzijoje yra parengti teisiniai dokumentai, reglamentuojantys ne tik ugdymo programas, bet ir ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo pasiekimų vertinimą, pagal aiškius, konkrečius vertinimo rodiklius, kuriuos pedagogai naudoja kasdieniame darbe. Parengtos metodinės rekomendacijos, kaip naudotis pateiktais vertinimo instrumentais vaikų ugdymo pasiekimų vertinimui atlikti.

- Latvijoje, Estijoje, Lenkijoje, Vengrijoje, Suomijoje, Norvegijoje, Švedijoje, Anglijoje ir Lietuvoje ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo pasiekimų vertinimas yra apibrėžiamas kiekvienos šalies nacionalinėje ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo programoje (tai dažniausiai integrali tokios programos dalis).
- Danijoje, Austrijoje, Olandijoje ir Graikijoje ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo pasiekimų vertinimas nėra griežtai reglamentuotas.
- Visose šalyse vieningai pripažįstama, jog ikimokyklinis ugdymas priskiriamas neformaliajam ugdymui.

2.2. Vaikų ugdymo pasiekimų vertinimo paskirtis

Užsienio šalyse didelis dėmesys skiriamas vaiko pažangos ankstyvai stebėsenai. *Suomijoje* pasiekimų vertinimas ikimokyklinio ugdymo procese parodo bendrą vaiko vystymosi ir mokymosi pažangą. *Norvegijoje* konkreti vertinimo programa yra metinio plano dalis. Ir tėvai, ir vaikai dalyvauja rengiant šį planą. *Švedijoje* siekiama paskatinti sėkmingą vaiko ugdymąsi ir prisidėti prie palankių ugdymosi sąlygų kūrimo. *Danijoje* vaikų ugdymo pasiekimų vertinimo paskirtis suprantama kaip veiksminga pagalba vaikui, jo ugdymuisi, palankių sąlygų kūrimas gebėjimų sklaidai.

Daugelyje kitų užsienio šalių siekiama padėti vaikui ugdytis atsižvelgiant į individualius poreikius ir galimybes, pavyzdžiui, *Latvijoje* vertinimu siekiama padėti vaikui ugdytis. *Estijoje* vertinimas – sudėtinė ikimokyklinio ugdymo programos dalis. Jis atliekamas siekiant ugdyti bendrus įgūdžius ir gebėjimą mokytis pačiam vaikui. *Lenkijoje* vertinimu siekiama palaikyti ir paskatinti vaiko vystymąsi atsižvelgiant į jo poreikius ir ugdymosi galimybes. *Vengrijos* Pagrindinėje programoje apibrėžtos vertinimo gairės, kuriose nurodyta stebėti vaikų ugdymąsi ir padėti jiems pasiekti pažangą. *Austrijoje* vertinimas siejamas su vaiko pažinimu, jo individualumu, gebėjimų lygio nustatymu bei jo patirties atskleidimu (kaip kinta vaiko gebėjimai per tam tikrą laikotarpį), vaiko ugdymo(si) perspektyvos numatymu, ugdymo(si) proceso vaikų grupės ir kiekvieno vaiko poreikių pritaikymu bei galimybėmis. *Prancūzijoje* teikiamas kompleksinis vaikų pasiekimų ugdymas bei vertinimas, kryptingas rengimas sėkmingai pereiti į kitą pakopą, t. y. pradėti lankyti mokyklą. *Graikijoje* vertinant vaiko pasiekimus siekiama padėti vaikams ugdytis fizines, protines, emocines galias, sėkmingai ir lanksčiai pereiti į mokyklą. *Anglijoje* vertinimas skirtas planuoti vaiko pažangą ir numatyti tam tikras veiklas, kurios būtų reikalingos įgytų įgūdžių lavinimui ir naujų gebėjimų įgijimui.

Kitose šalyse vaikų ugdymo pasiekimų vertinimo paskirtis taip pat siejama su įvairia pagalba skirtingus poreikius ir gebėjimus turintiems vaikams. *JAV* siekiama įvertinti vaiko pažangą įvairiose srityse ir panaudoti vertinimo informaciją gerinant ugdymosi pasiekimus. *Kanadoje* skatinama padėti vaikams išspręsti ugdymosi problemas ir gauti informaciją apie vaikų ugdymąsi. *Naujojoje Zelandijoje* vertinimas – tam tikrų gautų duomenų analizavimo procesas, interpretavimas, informacija siekiant sudaryti vaikams galimybes ugdytis ir tobulėti. Tikslas – laiku padėti ir panaudoti vertinimo informaciją vaiko ugdymosi galimybių sklaidimui ir pastiprinimui. Padėti pedagogui planuoti ugdymo procesą ir vertinimą palaikant vaiko ugdymąsi, numatant tolesnius ugdymosi tikslus.

Apibendrinimas

- Visose šalyse yra aiškiai apibrėžiama vertinimo paskirtis.
- Vertinimą reglamentuojančius dokumentus yra pasitvirtinusios tik kai kurios šalys, bet tai, ko vaikas turėtų siekti, kaip tobulėti, yra apibrėžiama visų šalių nacionaliniu lygmeniu patvirtintuose dokumentuose.

- Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo pasiekimų vertinimas ne visuomet deklaruojamas, bet visuomet suprantamas, kaip neatsiejama vaiko ugdymo dalis.

2.3. Specialiųjų poreikių vaikų ugdymo pasiekimų vertinimas

Užsienio šalyse, pavyzdžiui, **Prancūzijoje**, specialiųjų poreikių ikimokyklinio amžiaus vaikai ugdomi integruotai, pagal bendrąją programą. Specialiųjų poreikių vaikų ugdymo pasiekimų vertinimas atliekamas atsižvelgiant į individualią pažangą. Visi vaikai ugdomi pagal įstaigoje parengtą ikimokyklinio ugdymo programą, tačiau kiekvienam vaikui keliami tokie ugdymo tikslai, kurių jis gali pasiekti. Jei vaikas susiduria su sunkumais, ugdymosi tikslai yra koreguojami atsižvelgiant į individualius vaiko poreikius. **Lietuvoje** specialiojo ugdymo paskirtis – padėti specialiųjų poreikių asmeniui lavintis, mokytis pagal gebėjimus, įgyti išsilavinimą ir kvalifikaciją, įveikti socialinę atskirtį. Lietuva, orientuodamasi į Europos švietimo politikos tikslus, siekia tobulinti specialiųjų ugdymosi poreikių asmenų ugdymo kokybę, laikosi lygių galimybių, prieinamumo, inkliuzinio ugdymo, švietimo kokybės užtikrinimo principų. Specialųjį ugdymą įgyvendina visos privalomojo ir visuotinio švietimo programos teikiančios mokyklos, kiti švietimo tiekėjai, atskirais atvejais – specialiosios mokyklos. Prireikus šios programos keičiamos, pritaikomos, kuriamos specialiosios programos ir teikiama papildoma pagalba. Atsižvelgiant į vaiko specialiuosius ugdymosi poreikius, pritaikomi ugdymo metodai, ikimokyklinio ugdymo programos turinys, ugdymo planas, pasiekimų ir pažangos patikrinimo organizavimo, pasiekimų vertinimo tvarka. **Latvijoje** yra patvirtinta nacionalinė programa, skirta specialiųjų poreikių vaikų ugdymui. **Anglijoje** pedagogai, ugdydami specialiųjų poreikių vaikus, ypatingą dėmesį skiria ugdymo turinio planavimui ir individualiai pagalbai. Su vaiku ir tėvais aptariamas ugdymo turinys, etapais aiškiai išdėstoma jo struktūra. Ugdymo proceso metu vaikas nuolat drąsinamas, suteikiamos visos galimybės jam pilnavertiškai ugdytis su visais vaikais vienoje grupėje. Suteikiama pagalba ir paaiškinama, kaip valdyti savo elgesį bendraujant su kitais vaikais. Nuolat stebima pažanga ir vertinamos vaiko pastangos. Atskirai pateikiamos instrukcijos apie vaikų, turinčių bendravimo, elgesio problemų, skirtingų lyčių, tautinių mažumų, kitakalbių, mišrių šeimų vaikų pasiekimų vertinimą.

Kitose šalyse yra siekiama kuo anksčiau identifikuoti vaikų specialiuosius poreikius ir suteikti reikiamą pagalbą, pavyzdžiui, **Suomijoje** vaiko specialiųjų poreikių įvertinimą atlieka ugdytojai kartu su tėvais, atsižvelgdami į anksčiau jam pagal poreikius teiktas paslaugas. Vaikui gali būti reikalinga pagalba įvairiose ugdymosi srityse, ypač tokiose kaip fiziologija, žinios, gebėjimai, emocinė ir socialinė raida. Vaikai priskiriami tam tikroms grupėms, ir kai kuriose jie turi teisę gauti nemokamas socialines paslaugas. Parengiamos instrukcijos, kaip ugdyti ir vertinti ugdymo pasiekimus vaikų, turinčių regėjimo, klausos, judėjimo, intelekto vystymosi sutrikimų.

1 lentelė. Specialiųjų poreikių vaikų ugdymo pasiekimų vertinimas užsienio šalyse

Šalys	Nacionalinė programa	Individualios programos	Vertinimas
Suomija	-	+	Individuali pažanga
Norvegija	-	+	Individuali pažanga
Švedija	-	+	Individuali pažanga
Danija	-	+	Individuali pažanga
Prancūzija	-		Individuali pažanga
Lietuva	-	+	Individuali pažanga
Latvija	+		Individuali pažanga

Estija	-	+	Individuali pažanga
Graikija	-	+	Individuali pažanga
Austrija	-	+	Individuali pažanga
Lenkija	-	+	Individuali pažanga
Estija	-	+	Individuali pažanga
Vengrija	-	+	Individuali pažanga
Anglija	+	+	Individuali pažanga
Olandija	-	+	Individuali pažanga
Kanada	-	+	Individuali pažanga
Naujoji Zelandija	-	+	Individuali pažanga
JAV	-	+	Individuali pažanga

Apibendrinimas

Daugelyje šalių specialiųjų poreikių vaikai yra ugdomi integruotai. Atsižvelgiant į vaiko specialiuosius ugdymosi poreikius yra pritaikomas ikimokyklinio ugdymo programos turinys, ugdymo planas, ugdymo metodai, pasiekimų ir pažangos informacijos kaupimas ir vertinimas.

2.4. Vertinimo formos, metodai, laikotarpiai

Kai kuriose užsienio šalyse akcentuojamas vaikų ugdymosi pasiekimų vertinimas jį stebint įvairiose kasdienėse veiklose. *Suomijoje* ypatingas dėmesys skiriamas tam tikrų metodų sukūrimui/parinkimui siekiant identifikuoti ugdymosi problemas ir numatyti jų sprendimo būdus. Yra atsižvelgiama į kiekvieno vaiko skirtingus, specialius poreikius ir pagal tai rengiama individuali programa bei atliekamas pasiekimų vertinimas. *Norvegijoje* atliekamas vaikų stebėjimas įvairiose veiklose. Ši informacija apibendrinama kelis kartus per metus. *Švedijoje* vaiko veikla stebima kasdien. Du kartus per metus gauta informacija aptariama drauge su tėvais.

Daugelyje šalių stebima individuali vaiko raida, pavyzdžiui, *Graikijoje* kaupiamas vaiko ugdymo pasiekimų aplankas, kuriame sudedami vaiko praktinės veiklos pavyzdžiai, pedagogų komentarai, pokalbių aprašai. *Prancūzijoje* yra parengti ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo pasiekimų vertinimo klausimynai; numatyti ugdymo pasiekimų vertinimo rodikliai, nurodantys pasiekimų lygį pagal tai, kiek užduočių bus atlikta pateiktame klausimyne. *Estijoje* ypatingas dėmesys skiriamas vaikų stebėjimui. Pedagogas atlieka stebėjimą pagal tikslų planą. Vaikai stebimi kasdienėje veikloje, žaidybinėse situacijose, mokytojų organizuojamos ugdomosios veiklos metu. Vertinama stebint ir fiksuojant fizinę, protinę, socialinę estetinę ir moralinę raidą. Stebima ir fiksuojama situacija. Vaikai skatinami įsivertinti. *Austrijoje* taip pat aktyviai taikomas vaiko veiklos stebėjimas ir kiti metodai: anketavimas, pokalbis, testavimas, statistiniai metodai, veiklos rezultatų analizė. *Lenkijoje*, likus metams iki mokyklos lankymo pradžios, yra rengiamas „6 metų vaiko balansas“, kuriame pateikiami vaiko ugdymo pasiekimai. *Vengrijoje* nuolat pildomi dienoraščiai. Vertinamoji informacija apibendrinama atsižvelgiant į vaikų amžių, lankomumą.

Anglijoje pedagogai nuolat stebi vaiko individualią pažangą, pasiekimus ir aprašo remdamiesi 9 gebėjimų skalėmis. Jos grupuojamos pagal išugdytų kiekvieno vaiko individualių gebėjimų augimą:

- 1–3 skalėse aprašomi vaiko pasiekimai, kurių dar siekiama, formuluojami ugdymo tikslai, tikintis sėkmingo gebėjimų vystymosi;

- 4–8 skalėse aprašomi tam tikri pasiekimai, kurie pasiekiami per tam tikrą laikotarpį, reikalaujantys laiko gebėjimui susiformuoti ir pasiekti įvairiais ugdymo metodais;
- 9 skalėje aprašomi pasiekimai, kuriuos vaikas jau yra pasiekęs 1–8 skalėse ir juos yra išplėtojęs. Žiūrint į skalėje pažymėtus gebėjimus galima konstatuoti, jog jie yra susiformavę, vaikas juos jau yra įgijęs. Susitikus su tėvais aptariama aplanke sukaupta informacija apie vaiko pasiekimus ir daromą pažangą.

Kitos šalys, pavyzdžiui, **JAV**, **Kanada**, didelį dėmesį skiria testavimui, pagal parengtus įvairių formų klausimynus, skirtus skirtingų amžiaus tarpsnių vaikų pasiekimams nustatyti ir įvertinti.

Apibendrinimas

- Daugelyje šalių, siekiant įvertinti ikimokyklinio amžiaus vaiko pažangą ir pasiekimus, vyrauja vaikų stebėjimo metodas.
- Kai kurios šalys parengusios įvairius klausimynus vaikų pažangai ir pasiekimams įvertinti.
- Anglijoje vaikų ugdymo pasiekimai aprašomi pagal 9 gebėjimų skales.

2.5. Tėvų informavimas apie vaiko pasiekimus

Sąveikos su šeima būdai ir formos kiekvienoje šalyje yra skirtingos. Tai lemia įvairūs veiksniai. Daugelyje šalių vis didesnis dėmesys skiriamas šeimos ir ugdymo institucijos sąveikai stiprinti. Pakankamai aktyviai ieškoma būdų, kaip labiau įtraukti tėvus ir visuomenę į švietimo politikos formavimo, kūrimo ir įgyvendinimo procesus. Tėvų aktyvumas labai priklauso nuo šalies visuomenėje vyraujančio požiūrio į ikimokyklinį ugdymą, jo svarbą ir naudą vaikui bei šeimai. Taip pat kiekvienoje šalyje skirtingai gaunamas grįžtamasis ryšys siekiant ugdymo kokybės, pateikiant tėvams informaciją apie ikimokyklinio amžiaus vaikų pažangą ir pasiekimus.

Visose šiame darbe paminėtose šalyse informacija tėvams teikiama individualiai. Kai kurios šalys be individualių konsultacijų dar organizuoja kitokio pobūdžio susitikimus, kurių metu sprendžia įvairius ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo klausimus, pavyzdžiui, **Danijoje** pedagogai geranoriškai linkę bendrauti su tėvais, rengiamos mokytojų ir tėvų konsultacijos, pasitarimai su kitų įstaigų darbuotojais. Vyksta nuolatinis individualus darbas su tėvais. Susitikimo metu aptariama vaikų raidos pažanga, stipriosios ir silpnosios pusės, socialinis santykis su kitais vaikais. **Švedijoje** individualiose konsultacijose drauge su tėvais gali dalyvauti ir vaikas. **Graikijoje** tėvams pateikiamas vaiko pasiekimų aplanukas. **Latvijoje** pedagogai reguliariai konsultuojasi su ugdytinio tėvais dėl vaiko ugdymo ir teikia rekomendacijas šeimoms. **Estija** iš kitų paminėtų šalių išsiskiria tuo, jog čia tėvai yra supažindinami su visa būtiniausia informacija apie vaikų gebėjimų sklaidą konkrečiai įvardijant padarytą pažangą. Bendraujant su tėvais tikimasi grįžtamojo ryšio. Kai kuriose šalyse nacionaliniu lygiu yra reglamentuojamas tėvų dalyvavimas numatant konkrečias bendradarbiavimo formas, pavyzdžiui, **Vengrijoje** pedagogai, taikydami interviu metodą, turi rinkti informaciją, susijusią su ugdytiniu, ją apibendrinti ir pateikti tėvams rekomendacijas. **Anglijoje** pedagogai taiko įvairius būdus informuodami tėvus apie mokymo programą (parengiami lankstinukai, pristatymai, vaizdo medžiaga, individualios, neoficialios diskusijos). **JAV** kartą per mėnesį ar rečiau tėvams teikiamos individualios konsultacijos ir organizuojamos konferencijos, kurių metu aptariamos įvairios problemos, drauge ieškoma problemų sprendimo būdų. Šiose konferencijose tėvai skatinami aktyviai dalyvauti, siekiama įtraukti kuo daugiau tėvų, dažnai dalyvavimas tokiuose renginiuose yra būtinas. Apie vaiko gebėjimus **JAV** tėvams pranešama tiek rašytu, tiek žodžiu: pristatomi vaikų pavyzdiniai darbai kaip standartas, ir tėvai savo vaikų darbus lygina su pristatytaisiais; keičiamasi su tėvais dienoraščiais, kuriuose komentarų forma apibūdinama tiek vaiko emocinė, fizinė būseną, tiek ir jo pasiekimai; populiarūs pozityvaus pobūdžio telefoniniai skambučiai; tėvai skatinami su vaikais atlikti tam tikrus darbus namuose ir pateikti pedagogams įrodymus. Visa tai aptariama iš anksto suplanuotų individualių susitikimų

metu. Taip pat pedagogai tėvams teikia informaciją apie tai, kaip galima vaikams padėti ugdytis teigiamą požiūrį į sveiką mitybą ir higieną, saugumą ir kt.²⁵

Informuojant tėvus apie vaikų pažangą ir pasiekimus, prioritetas teikiamas individualioms konsultacijoms, kurių metu aptariama pasiekta pažanga, teikiamos įvairios rekomendacijos. Tai akcentuoja šios šalys: *Lietuva, Lenkija, Norvegija, Vengrija, Olandija, Kanada, Naujoji Zelandija*.

Suomijoje siekiama iš tėvų gauti grįžtamąjį ryšį apie vaikų ugdymo pasiekimus. Ši informacija yra išsamiai analizuojama ir tokiu būdu tobulinama ugdymo pasiekimų vertinimo metodika, siekiama kokybiškesnio ugdymo ir vertinimo.

2 lentelė. Tėvų informavimo apie vaikų pasiekimus formos.

Šalys	Informavimo formos			
	Individualios konsultacijos, susitikimai	Rekomendacijos	Aplankas	Dalyvauja vaikas
Suomija	+			
Norvegija	+	+		
Švedija	+			+
Danija	+			
Lietuva	+	+		
Lenkija	+	+		
Estija	+			
Vengrija	+	+	+	
Latvija	+			
Austrija	+			
Prancūzija	+			
Graikija	+		+	
Anglija	+	+	+	
Olandija	+	+		
Kanada	+	+		
Naujoji Zelandija	+	+		+
JAV	+	+		+

Apibendrinimas

- Informuojant tėvus apie vaikų ugdymo pasiekimus, prioritetas teikiamas individualioms konsultacijoms, susitikimams, kurių metu aptariama pasiekta pažanga, teikiamos įvairios rekomendacijos.

- Kai kurios šalys be individualių konsultacijų dar organizuoja kitokio pobūdžio susitikimus, kurių metu sprendžia įvairius ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo klausimus.

- Kai kuriose šalyse nacionaliniu lygmeniu yra reglamentuojamas tėvų dalyvavimas numatant konkrečias bendradarbiavimo formas.

²⁵ Juodaitytė A., Gaučaitė R., Kazlauskienė A. Informavimas apie ikimokyklinį, priešmokyklinį ugdymą ir švietimo pagalbą. Vilnius, 2009.

Išvados

Atlikus darbą prieita prie išvados, kad sudėtinga tiksliai įvardyti vertinimo rodiklius, kuriais galima būtų vadovautis kuriant ikimokyklinio amžiaus vaikų vertinimo strategiją Lietuvoje. Nagrinėjant užsienio šalių patirtį ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo pasiekimų vertinimo klausimais, pastebėta, kad kiekvienos šalies savitas požiūris į ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo pasiekimų vertinimą.

Teisinio reglamentavimo situacija ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo pasiekimų vertinimo klausimais kiekvienoje šalyje yra skirtinga. Rengiant ikimokyklinį ugdymą reglamentuojančius dokumentus, atsižvelgiama į visuomenės poreikius ir šalies ekonominį, kultūrinį, socialinį kontekstą.

Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo pasiekimų vertinimo paskirties sąvoka visose aptartose užsienio šalyse aiškiai apibrėžiama, suvokiant vaikų ugdymo pasiekimų vertinimo svarbą, tačiau ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo pasiekimų vertinimą reglamentuojančius dokumentus yra pasitvirtinusios tik kai kurios šalys. Tai, ko vaikas turėtų siekti, kaip tobulėti, yra apibrėžiama visų šalių nacionaliniu lygmeniu patvirtintuose dokumentuose.

Daugelyje užsienio šalių specialiųjų poreikių vaikai ugdomi integruotai. Atsižvelgiant į vaiko specialiuosius ugdymosi poreikius yra pritaikomas ikimokyklinio ugdymo programos turinys, ugdymo planas, ugdymo metodai, pasiekimų ir pažangos informacijos kaupimas ir vertinimas. Oficialiose ataskaitose ir dokumentuose specialiųjų poreikių ikimokyklinio amžiaus vaikai nėra išskiriami, pateikiami paaiškinimai apie tai, jog šie vaikai ugdomi integruotai arba specialiai tokiems vaikams skirtose/pritaikytose įstaigose, kuriose dirbama pagal nacionaliniu lygmeniu patvirtintą programą/gaires. Taip pat yra parengti teisiniai dokumentai, apibrėžiantys bet kokią negalią turinčio vaiko teisę į ugdymą.

Pasiekimų vertinimo formos, metodai, laikotarpiai užsienio šalyse yra gana panašūs. Akivaizdžiai vyrauja vaikų stebėjimo metodas. Kai kurios šalys parengusios įvairius klausimynus vaikų ugdymo pasiekimams ir pažangai vertinti. Anglijoje pasiekimų vertinimas atliekamas pagal 9 gebėjimų skales.

Visose užsienio šalyse siekiama aktyvesnės ugdymo institucijos ir tėvų partnerystės. Nors prioritetas teikiamas individualioms konsultacijoms, kurių metu aptariama ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekta pažanga, teikiamos įvairios rekomendacijos, tačiau ieškoma įvairesnių šeimos ir ugdymo institucijos bendradarbiavimo formų ir būdų. Kai kurios šalys, be individualių konsultacijų, dar organizuoja kitokio pobūdžio susitikimus, kurių metu sprendžia įvairius ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo klausimus. Kai kuriose šalyse nacionaliniu lygmeniu reglamentuojamas tėvų dalyvavimas numatant konkrečias bendradarbiavimo formas.

Užsienio šalys, sprendamos ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymą teikiančių paslaugų finansavimo klausimus, taip pat priima skirtingus sprendimus. Kai kuriose valstybėse, siekiant ugdymo kokybės, ikimokyklinis ugdymas yra remiamas valstybės: rengiamos tiek nacionaliniu lygmeniu, tiek atskirų valstijų, regionų, bendruomenių ugdymo programos, vaikų pasiekimų vertinimo programos, įvairios rekomendacijos.

Visos užsienio šalys intensyviai ir kryptingai veikia siekdamos pagerinti ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymą ir veiksmingai vertinti ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo pasiekimus.

Rekomendacijos

1. Atsižvelgiant į kai kurių užsienio šalių patirtį, reikėtų apsvarstyti nacionalinės ikimokyklinio ugdymo programos rengimo galimybę. Tokia programa stiprintų pedagogų pasitikėjimą savimi, gerėtų ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo kokybę.
2. Atlikti tyrimus, kurie padėtų išsiaiškinti pedagogų požiūrį į ikimokyklinio ugdymo programų rengimą, vaikų ugdymo pasiekimų vertinimą.
3. Rengiant konkrečios įstaigos vaikų ugdymo pasiekimų vertinimo sistemą, galima būtų atsižvelgti į užsienio šalių patirtį. Atsižvelgiant į tai, kad kiekviena įstaiga, teikianti ikimokyklinio ugdymo paslaugas, rengia individualią ikimokyklinio ugdymo programą (turinčią tam tikrą specifiką), vaikų ugdymo pasiekimai ir pažanga turėtų būti vertinami pagal individualioje įstaigos programoje numatytus ugdymo tikslus, uždavinius bei uždavinių įgyvendinimui tinkantį turinį.
4. Reikėtų stiprinti tėvų informavimo apie vaikų pasiekimus sritį atsižvelgiant į individualius šeimų poreikius: tėvų užimtumą, laiko stoką, kultūrinius, socialinius, ekonominius šeimų skirtumus.
5. Tobulinti pedagogų ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo pasiekimų vertinimo (vaikų stebėsenos; pasiekimų ir pažangos fiksavimo; apibendrinamojo vertinimo rengimo; vertinimo informacijos panaudojimo; tėvų informavimo apie pasiekimų vertinimą ir kt.) kompetencijas.
6. Parengti platesnę studiją, kurioje būtų aptartos kitos užsienio šalys ir jų ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo pasiekimų vertinimo geroji patirtis.

Literatūra ir informacijos šaltiniai

1. Core Curriculum for pre-school education in Finland 2000; prieiga internetu: http://www.opf.fi/download/123162_core_curriculum_for_pre_school_education_2000.pdf; prisijungimo laikas: 2010-09-16; 9.40.
2. Curriculum guidance for the foundation stage, 2000; prieiga internetu: http://www.smartteachers.co.uk/upload/documents_32.pdf; prisijungimo laikas: 2010-12-16; 09.52.
3. Dodge T. D., J. Colker L., Heroman C. Ikimokyklinio amžiaus vaikų kūrybiškumo ugdymas. Vilnius, 2007.
4. Dodge T. D., Rudick S., Berke K. Ankstyvojo amžiaus vaikų kūrybiškumo ugdymas. Vilnius, 2008.
5. Early year foundation stage. Profile handbook, 2008; prieiga internetu: <http://nationalstrategies.standards.dcsf.gov.uk/node/113520>; prisijungimo laikas: 2010-11-05; 13.16.
6. Education Loisir et Sport Quebec; prieiga internetu: <http://www.mels.gouv.qc.ca>; prisijungimo laikas: 2010-09-16; 15.30.
7. Eurydice (Europos švietimo informacijos tinklas); prieiga internetu: http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/index_en.php; prisijungimo laikas 2010-03-14; 9.20.
8. European Agency for Development in Special Needs Education; prieiga internetu: As a result of the Act, the distinction between subsidised, employer-funded and privately-funded childcare has disappeared <http://www.european-agency.org/country-information/netherlands/national-overview/legal-system>; prisijungimo laikas; 2010-07-20; 16.00.
9. Françoise Mattossi, Françoise.mattossi@ac-versailles.fr
10. Gražienė V., Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų bei pažangos vertinimo gairės ir aprašas. Vilnius, 2008.
11. Highscope. Inspiring educators to inspire Children; prieiga internetu: www.highscope.org; prisijungimo laikas: 2010-09-13; 14.10.
12. Juodaitytė A., Gaučaitė R., Kazlauskienė A. Informavimas apie ikimokyklinį, priešmokyklinį ugdymą ir švietimo pagalbą. Vilnius, 2009.
13. Metodinės rekomendacijos ikimokyklinio ugdymo programai rengti. Vilnius, 2006.
14. Ministère education nationale jeunesse vie associative; prieiga internetu: <http://eduscol.education.fr>; prisijungimo laikas: 2010-09-14; 14.54.
15. Ministry of education; prieiga internetu: <http://www.educate.ece.govt.nz>; prisijungimo laikas: 2010-05-03; 15.18.
16. Scandinavian Journal of Educational Research, V51 N2 p205-221, 2007; prisijungimo laikas: 2010-02-16; 10.50.
17. Stažuotės ataskaita, projektas „Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo plėtra“; prieiga internetu: [http://www.upc.smm.lt/projektai/pletra/files/Stazuotes%20ataskaita%20\(Austrija\).pdf](http://www.upc.smm.lt/projektai/pletra/files/Stazuotes%20ataskaita%20(Austrija).pdf); prisijungimo laikas: 2010-04-12; 11.10.
18. Stažuotės ataskaita, projektas „Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo plėtra“ prieiga internetu: [http://www.upc.smm.lt/projektai/pletra/files/Stazuotes%20ataskaita%20\(Norvegija\).pdf](http://www.upc.smm.lt/projektai/pletra/files/Stazuotes%20ataskaita%20(Norvegija).pdf); prisijungimo laikas: 2010-04-12; 11.10.
19. Stažuotės ataskaita, projektas „Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo plėtra“; prieiga internetu: [www.upc.smm.lt/projektai/pletra/.../Stazuotes%20ataskaita%20\(Danija\).pdf](http://www.upc.smm.lt/projektai/pletra/.../Stazuotes%20ataskaita%20(Danija).pdf); prisijungimo laikas: 2010-04-12; 11.10.
20. Stažuotės ataskaita, projektas „Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo plėtra“; prieiga internetu:

[http://www.upc.smm.lt/projektai/pletra/files/Stazuotes%20ataskaita%20%20\(Vengrija\).pdf](http://www.upc.smm.lt/projektai/pletra/files/Stazuotes%20ataskaita%20%20(Vengrija).pdf);
prisijungimo laikas 2010-03-20; 14.10.

21. The worlds local bank, prieiga internetu:
<http://www.justlanded.com/english/Finland/Finland-Guide/Education/Pre-primary-education>;
prisijungimo laikas: 2010-02-20; 14.20.

22. Weeden P., Winter J., Broadfoot P., Vertinimas: ką tai reiškia mokykloms? Vilnius, 2005.

Priedai

1 priedas

IKIMOKYKLINIO AMŽIAUS VAIKŲ UGDYMO PASIEKIMŲ VERTINIMO RODIKLIŲ IŠKLOTINĖ (MATRICA)

(atspindi vertinimo tendencijas skirtingose užsienio šalyse)

Šalys	Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymą ir pasiekimų vertinimą reglamentuojantys dokumentai	Vertinimo paskirtis	Vertinimo formos / metodai	Vertinimo dažnumas	Tėvų informavimas (sąveika su šeima)
Lietuva	Ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašas (2005) Metodinės rekomendacijos ikimokyklinio ugdymo programai rengti (2006)	Padėti vaikui tenkinti prigimtinius, kultūros (taip pat etninės), socialinius, pažintinius poreikius.	Kiekvieno vaiko pasiekimai fiksuojami ir kaupiami metraštyje ar dienoraštyje rašant komentarus; įvairūs interviu ir pokalbiai su vaiku. Aplankuose kaupiami vaikų kūrybiniai darbai (dailės ar rankų darbai, vaikų sukurti pasakojimai, eilėraščiai ar pan.), anketinės apklausos (tėvų ir vaikų), specialistų ir tėvų atsiliepimai apie vaiko pasiekimų rezultatus, kita aktuali informacija.	2–3 kartus per metus (jei reikia, dažniau).	Informacija teikiama individualiai.
Latvija	Švietimo ir mokslo ministerijos patvirtinta Pavyzdinė ikimokyklinio ugdymo programa (2005)	Padėti vaikui ugdytis.	Pedagogas stebi vaiko progresą ir apie pasiekimus individualiai kalbasi, pabrėždamas teigiamus dalykus ir drąsindamas veikti geriau.	Reguliariai.	Pedagogas reguliariai bendrauja su tėvais dėl vaiko ugdymo ir teikia rekomendacijas šeimoms.

Estija	<p>Ikimokyklinio amžiaus vaikų priežiūros įstaigų įstatymas. Ikimokyklinės įstaigos gali veikti pagal pačių susikurtą veiklos planą ir kasdieninį tvarkaraštį, kurį rengiant privaloma atsižvelgti į nacionalinę ugdymo programą (2008), kultūrinį savitumą, rajono tradicijas.</p>	<p>Vertinimas – sudėtinė ugdymo programos dalis. Jis atliekamas siekiant ugdyti bendrus įgūdžius ir gebėjimą mokytis pačiam vaikui.</p>	<p>Vertinimo procese svarbiausias metodas yra stebėjimas. Mokytojai atlieka stebėjimą pagal tikslų planą. Vaikai stebimi kasdienėje veikloje. Netiesioginiai vertinimo metodai – interviu ar vaikų darbų analizė taip pat tinkami. Paplitęs vaiko įgytų gebėjimų portfelio rengimas. Vaikai yra skatinami įsivertinti. Rezultatai yra dokumentuojami.</p>	<p>Vieną kartą per mokslo metus mokytojas organizuoja interviu su tėvu (-ais), kuriame aptaria klausimus, susijusius su vaiko ugdymu.</p>	<p>Tėvai yra supažindinami su visa reikiama informacija apie jų vaiko gebėjimų raidą įvardijant progresą. Diskutuoiant su tėvais apie vaiko ugdymąsi, tikimasi grįžtamojo ryšio.</p>
Lenkija	<p>Vaikų darželių statutas (2001) pedagogą įpareigoja būti atsakingam už nuolatinį vaiko ir jo pasiekimų stebėjimą bei atitinkamus įrašus dokumentuose.</p>	<p>Palaikyti ir paskatinti vaiko raidą atsižvelgiant į jo poreikius ir ugdymosi galimybes.</p>	<p>Vaikas, baigęs ikimokyklinio ugdymo programą, negauna jokio jo žinių ir įgūdžių įvertinimo dokumento. Vienintelė išimtis yra vadinamasis „6 metų vaiko balansas“, kuris atliekamas mokyklų iniciatyva. Renkama informacija likus metams iki mokyklos lankymo pradžios. Šioje įvertinimo formoje yra tik sveikatos ir fiziniai vaiko duomenys.</p>	<p>Vertinama kasdien.</p>	<p>Individualiai supažindinami su ugdymosi pasiekimais.</p>
Vengrija	<p>Nacionalinė vaikų darželio ugdymo programa (1996), kuri apibrėžia pagrindinius vaikų darželio veiklos organizavimo, įvairių ugdymo formų parinkimo ir pritaikymo principus ir užduotis.</p>	<p>Pagrindinėje programoje apibrėžtos vertinimo gairės, kuriose nurodyta stebėti vaikų ugdymąsi ir padėti jiems pasiekti progresą.</p>	<p>Rašomi vaiko raidos dienoraščiai (iki vienerių metų – vieną kartą per mėnesį, 1–3 metų vaikų – vieną kartą per ketvirtį).</p>	<p>Vaiko raida stebima nuolat, vertinamoji informacija apibendrinama atsižvelgiant į vaikų amžių, lankomumą.</p>	<p>Pedagogai parengia atitinkamus dokumentus ir informuoja tėvus apie jų vaikų ugdymąsi individualiai.</p>

Suomija	Nacionalinė ugdymo programa (2000) ikimokykliniam išsilavinimui	Vertinimas ikimokyklinio ugdymo procese parodo bendrą vaiko raidos ir mokymosi progresą.	Ikimokyklinio ugdymo pabaigoje gali būti išduotas pažymėjimas. Jame pateikiamas išsamus vaiko gebėjimų apibūdinimas. Daug dėmesio skiriama tam tikrų metodų sukūrimui / parinkimui siekiant identifikuoti ugdymosi problemas ir numatyti jų prevenciją. Kiekvienam vaikui, kuriam reikalinga tam tikra pagalba, yra sudaromas individualus ikimokyklinio ugdymo planas. Jis rengiamas kartu su vaiko tėvais ar globėjais.	Įvertinimas vyksta nuolat mokytojui sąveikaujant su vaiku.	Tėvams ar kitiems globėjams suteikia grįžtamąjį ryšį reguliariai diskutuodami su jais ir su jų vaikais.
Norvegija	Nacionalinė mokymo programa (2006). Vaikų darželio įstatymas (2006) reglamentuoja ikimokyklinių įstaigų steigimą ir priežiūrą.	Konkreti vertinimo programa yra metinio plano dalis. Ir tėvai, ir vaikai dalyvauja rengiant šį planą.	Vaikų stebėjimas įvairiose veiklose.	Prireikus (esant probleminei situacijai) kelis kartus per metus.	Informacija teikiama asmeniškai susitikimų su tėvais metu.
Švedija	Ikimokyklinio ugdymo programa (1995)	Paskatinti vaiko ugdymąsi ir prisidėti prie palankių ugdymosi sąlygų kūrimo.	Vaikas, jo veikla stebima kasdien.	Du kartus per metus tėvai ir mokytojai aptaria vaiko tobulėjimą.	Tėvams pageidaujant, informacija apie vaiko ugdymąsi yra pateikiama dažniau. Šiuose pokalbiuose gali dalyvauti ir vaikas.

Danija	Nuo 2007 m. rugpjūčio 1 d. buvo nuspręsta, kad visa vietos taryba turi pasiūlyti tėvams atlikti vaiko kalbos vertinimo testą. Kalbos vertinimas yra laisvai pasirenkamas visiems tėvams. Jei tėvai sutinka, pasirašoma sutartis ir atliekamas vaiko kalbos vertinimo testavimas.	Padėti vaikui ugdytis, sukurti palankias sąlygas skleisti gebėjimams.	Vaikas, jo veikla stebima kasdien. Labai atidžiai vaikų ugdymą vertina tėvai, stebėdami savo vaikų veiklą ir elgesį ugdymo įstaigose, aktyviai bendradarbiaudami su ikimokyklinio ugdymo įstaigų darbuotojais.	Dažniausiai kartą per metus vyksta tėvų susirinkimai	Tėvai konsultuojami individualiai; rengiami pasitarimai su kitų įstaigų darbuotojais. Susitikimų metu aptariama vaikų raidos pažanga, stipriosios ir silpnosios pusės, socialinis santykis su kitais vaikais.
Austrija	Rengiamos atskiros individualios ugdymo programos ar metiniai planai, kurie orientuojami į tam tikrų bendruomenių ir vaikų poreikius.	Vertinimo paskirtis – pažinti vaiką, jo individualumą, gebėjimų lygį, numatyti vaiko ugdymo(si) perspektyvas, pritaikyti ugdymo(si) procesą vaikų grupės ir kiekvieno vaiko poreikiams bei galimybėms.	Taikomi vertinimo metodai: anketavimas, pokalbis, stebėjimas, veiklos rezultatų analizė.	Vaikų pasiekimų vertinimas vyksta nuolat.	Bendradarbiaujama su tėvais dažniausiai individualių pokalbių metu.
Olandija	Vaikų priežiūros įstatymas (2005); nauja redakcija (2007). Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo programos pasirenkamos arba kuriamos.	Sudaryti tinkamas sąlygas ugdyti vaikus visoje šalyje laikantis atitinkamų mokymo standartų.	Taikomas stebėjimas ugdant ikimokyklinio amžiaus vaikus.	Nuolat.	Informuojama, konsultuojama individualiai.

Prancūzija	Nacionalinė programa; Metodinės rekomendacijos (2008)	Kompleksinis vaikų pasiekimų ugdymas, kryptingas rengimas sėkmingai pereiti į kitą pakopą, t. y. pradėti lankyti mokyklą.	Parengti ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų vertinimo testai; numatyti vertinimo rodikliai, nurodantys įvertinimo lygį pagal pateiktame tekste atliktų užduočių kieki.	Vertinama mokslo metų pradžioje ir pabaigoje.	Individualios konsultacijos
Graikija	Ikimokyklinio ugdymo programa (2002)	Padėti vaikams ugdytis fizines, protines, emocines galias, sėkmingai ir lanksčiai pereiti į mokyklą.	Vaikų pasiekimų vertinimas atliekamas kaupiant pasiekimų aplanką, kuriame sudedami vaiko praktinės veiklos pavyzdžiai, mokytojo pastabos, pokalbių su vaikais, tėvais fragmentai, pokalbių aprašai.	Pedagogas bent vieną kartą per mėnesį (jei reikia ir dažniau) susitinka su vaiko tėvais ir juos konsultuoja įvairiais ugdymo klausimais.	Vaiko pasiekimų aplankas pateikiamas vaiko tėvams.
Jungtinė Karalystė. Anglija	Praktinis vadovas ankstyvajam amžiaus tarpsniui (2008). Ankstyvojo amžiaus vaikų ugdymo pakopa (2008)	Vertinimas skirtas planuoti vaiko pažangą ir numatyti tam tikras veiklas, kurios būtų reikalingos įgūtų įgūdžių lavinimui ir naujų gebėjimų įgijimui.	Pedagogai pildo elektronines vertinimo lenteles.	Nuolat kaupiama vertinimo informacija, kuri apibendrina ma pagal gebėjimų skales.	Pedagogai įvairiais būdais informuoja tėvus apie mokymo programą (parengiami lankstinukai, pristatymai, vaizdo medžiaga, individualios, neoficialios diskusijos, pateikus aplanką apie vaiką ir jo atliktus darbus.

JAV	Ugdymo programos rengia įvairios bendruomenės, regiono, valstijos, tarptautinės ikimokyklinio ugdymo asociacijos-organizacijos.	Įvertinti vaiko pažangą įvairiose srityse ir panaudoti vertinimo informaciją gerinant ugdymosi pasiekimus.	Testavimas (informacinių technologijų pagalba kiekvienas tėvas gali patikrinti savo vaiko pasiekimus pagal amžių), įvairios formos, klausimynai.	Pagal poreikį	Vieną kartą per mėnesį ar rečiau (priklausomai nuo susitarimo su tėvais) organizuojamos konferencijos.
Kanada	Parengtos metodinės rekomendacijos bendruomenių švietimo ministerijose, pvz., Kvebeko bendruomenė.	Padėti vaikams išspręsti ugdymosi problemas ir gauti informaciją apie vaikų ugdymąsi.	Testavimas pagal atskiras ugdymo sritis, stebėjimas ir fiksavimas pagal tam tikras formas. Klausimynai.	Pagal poreikį	Tėvai informuojami nuolat.
Naujoji Zelandija	Nacionaliniu lygmeniu (Whariki) (2008) apibrėžti ugdymo principai nuo gimimo iki mokyklos lankymo pradžios.	Vertinimas – tam tikrų gautų duomenų interpretavimas, siekiant sudaryti vaikams galimybes ugdytis ir tobulėti.	Vaiko dienoraščio pildymas. Individualus ir grupinis vaikų stebėjimas.	Vertinimas vyksta kasdien.	Tėvai informuojami nuolat.

Ikimokyklinio ugdymo paslaugų finansavimas

Daugelyje užsienio šalių ikimokyklinis ugdymas iš dalies finansuojamas valstybės. Skirtingose šalyse numatyti skirtingi finansavimo būdai. Kai kuriose šalyse skiriamas dalinis finansavimas, pavyzdžiui, **Suomijoje** yra remiamos šeimos ir tik nedidelę išlaidų dalį už vaikų ugdymą ikimokyklinio ugdymo įstaigose moka tėvai. **Norvegijoje** apie 40% ikimokyklinio ugdymo įstaigų yra privačios arba priklauso tam tikrai konfesinei bendruomenei, projektams ar fondams. Dalį šių išlaidų dengia patys fondai ar kitos privačios organizacijos, tačiau lėšos yra skiriamos ir iš valstybės (pvz., **Kanvas** fondas steigia darželius, rūpinasi pedagogų rengimu).

Kitose šalyse taip pat skiriama tam tikra tikslinių lėšų ikimokykliniam ugdymui dalis, pavyzdžiui, **Vengrijoje** visi vaikai nuo penkerių metų privalo lankyti ikimokyklinio ugdymo įstaigą ne mažiau kaip 4 val. per dieną. Ši prieš mokyklos lankymo pradžią 2 m. pakopa privaloma visiems vaikams nuo 5 m. amžiaus. Ikimokyklinis ugdymas yra nemokamas, jį privalo organizuoti ir finansuoti vietos municipalitetai. **Lenkijoje** vaikai nuo trejų metų gali naudotis 5 val. per dieną nemokamomis ugdymo paslaugomis. **Prancūzijoje** ikimokyklinio ugdymo paslaugos 6 val. per dieną yra nemokamos vaikams nuo 3 m. amžiaus. Tačiau Prancūzijoje jau ruošiamasi kitam etapui ir siekiama, kad jau ir nuo 2 m. vaikai turėtų galimybę būti ugdomi tokiais pat sąlygomis, kaip ir nuo 3 m. amžiaus. Šiuo metu Prancūzijoje apie 12% ikimokyklinio ugdymo įstaigų yra privačiame sektoriuje (daugiausia priklauso religinėms bendruomenėms). Tačiau ir privačiose įstaigose yra privaloma taikyti Nacionalinę Ikimokyklinio ugdymo programą ir ugdyti joje numatytus vaikų gebėjimus. **Graikijoje** nuo 2007 m. vaikams nuo 4 m. yra nemokamas privalomas prieš mokyklos lankymo pradžią 1 metų ikimokyklinis ugdymas. **Austrijoje** ikimokyklinio ugdymo paslaugos yra mokamos, tačiau iki 3 m. tėvai gauna „vaiko išlaikymo pinigus“ ir juos gali panaudoti mokesčiui už vaiko ugdymą darželyje. Tėvų įmokos už ikimokyklinį ugdymą vaikams nuo 3 m. nustatomos pagal slankiąją skalę priklausomai nuo jų gaunamų pajamų. Vėliau šių pinigų tėvai negauna, tačiau nuo šeimos galimybių priklauso ir mokestis už darželį. **Lietuvoje, Estijoje ir Latvijoje** ikimokyklinis ugdymas yra nemokamas, tačiau dalis išlaidų už vaikų ugdymą tenka ir tėvams. **Anglijoje (Jungtinė Karalystė)** ikimokyklinio ugdymo dotacija yra pateikta Vyriausybės vietos valdžiai, kad finansuotų tam tikrą dalį už ikimokyklinio ugdymo paslaugas, atitinkančias šiai pakopai keliamus standartus ir teikiamas tiek valstybiniame, tiek privačiame sektoriuje. Nuo 2011 m. ketinama įvesti finansavimą pagal vieną sutartą formulę.

Kitose užsienio šalyse, pavyzdžiui, **Naujojoje Zelandijoje** nuo 2010 m. liepos 1 d. visi trejų, ketverių, penkerių metų vaikai gali naudotis bet kokia institucinio ugdymo teikiamų paslaugų forma nemokamai 20 val. per savaitę, bet ne ilgiau kaip 6 val. per dieną. **Kanadoje** ikimokyklinis ugdymas yra finansuojamas vietos bendruomenių.

Apibendrinimas

- Kai kuriose valstybėse siekiant ugdymo kokybės ikimokyklinis ugdymas yra remiamas valstybės: rengiamos tiek nacionalinio lygmens, tiek atskirų valstijų, regionų, bendruomenių ugdymo programos, vaikų pasiekimų vertinimo programos, vadovai, rekomendacijos.
- Vis didesnis dėmesys skiriamas vaikų ugdymui nuo 3 m. amžiaus. Yra rengiami teisiniai dokumentai, kuriuose vis ankstinamas vaiko privalomo mokymosi amžius.